

Samsun Tarımında Yeni Ufuklar

SAYI 25 NISAN 2009

SAMTİM

ISSN 1305-7588

KIZILIRMAK DELTASINDA **MANDA** YETİŞTİRİCİLİĞİ

SAMTİM

SAMSUN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ YAYINIDIR

Sayı 25

Nisan 2009

Samsun İl Tarım Müdürlüğü Adına

Sahibi: Kadir İSPİRLİ / İl Müdürü

Yazı İşleri Müdürü: Dr. Ali KORKMAZ

Yayın Kurulu: Dr. Ali KORKMAZ - Yaşar BUDAK

Şerife Gül GÖZÜGÜL - Burhan HEKİMOĞLU

Fotoğraflar: Recep YAPINCAK

Yazışma Adresi: İl Tarım Müdürlüğü Çiftçi Eğitimi ve Yayın Şubesi
55060 SAMSUN

Telefon: 0362 231 37 00 / 270-Faks: 0362 233 21 63

web: www.samsuntarim.gov.tr

ISSN 1305-7588

Samsun İl Tarım Müdürlüğü Yayını Olan **SAMTİM DERGİSİ**

Yaygın Süreli Yayındır.

TASARIM: MEY AJANS - 0362 457 69 93 meyajans@hotmail.com

BASKI: YÜCEER OFSET

19 Mayıs San. Sit. 62. Sk. No:24 Kutlukent / SAMSUN

Milli Ekonominin Temeli
Ziraattir.

SAMTİM

Önsöz

Bakanlığımız tarafından son yıllarda izlenen DGD ve bitkisel üretimin artırılması ve kalite olarak iyileştirilmesi gibi tarım politikaları yanında hayvancılıkta; sığır, koyun ve manda için hayvan başı ödeme desteği, yem bitkileri üretimi desteği, hayvan gen kaynakları desteği, suni tohumlama desteği, aşılama desteği, et teşviki desteği ve süt teşviki desteği gibi özendirici ve geliştirici önlemler ciddiye uygulanmaktadır. Özellikle AB'ne uyum ve rekabet gücünün artırılabilmesi için hayvansal üretimin tarımsal üretim içerisindeki payının artırılması, gerekli alt yapı ve mevzuat çalışmalarının yapılması gerektiği açık olarak görülmektedir.

Bu çerçevede, hayvancılık sektörü, önümüzdeki dönemlerde de ülke ekonomisi ve insan beslenmesindeki önemini artırarak sürdürecektir. Türkiye'nin de özellikle ülke insanının yeterli ve dengeli beslenebilmesi için, hayvancılığa bağlı sanayinin gelişmesi, kırsal alanda istihdamın artırılması, kalkınmada öncelikli yörelerin gelişmesi, tarımda verimliliğin artırılması, dış ticaret dengelerinin sağlanması ayrıca AB'ne girişte en kritik alt sektör olması nedeniyle hayvancılık; ülkemiz için hayati öneme sahiptir. Hayvancılık konusunda Samsun ilimiz ve TR83 alt bölgemiz bölgeler ve iller arası sektörel yığınlaşmalarda ön sıralarda bulunmaktadır. Bu yığınlaşmalarda manda varlığı açısından Samsun ili ilk sıralarda yer almaktadır. Samsun ili hayvancılık sektörü içerisinde kırsal alanda ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi çalışmaları kapsamında yükselen tarımsal değerler içerisinde **manda yetiştiriciliği ve manda ürünleri üretimi önem arz etmeye** başlamıştır. Özellikle iç piyasaya dönük bir zamanlar bölgede neredeyse yöresel marka olmuş ancak üretimi çok azalmış manda ürünleri (tereyağı, kaymak, sert ve yumuşak peynir, dondurma vb) üretimi; manda yetiştiriciliği yapan üreticiler başta olmak üzere tüketiciler ve Kızılırmak deltası içinde oldukça önemlidir.

Geçmişte Samsun ilimizde yeterli miktarda üretilen ancak bugün üretimi oldukça azalmış veya terk edilmiş olan manda ürünleri gibi yöresel ürünlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda gereksinimleri tam olarak karşılanmayan önemli ve etkin bir grup tüketici kitlesi vardır. Bu konunun önemini fark eden Samsun Valiliği ve İl Tarım Müdürlüğü başta olmak üzere ilgili kurumlar **bölgede manda ile ilgili projeler başlatmışlardır.**

Bu projelerin Samsun ilimizde başta manda yetiştiricileri olmak üzere mandacılık sektörünün tüm taraflarına faydalı olmasını temenni ediyorum. Hazırlanan bu derginin başta ülkemiz ve bölgemiz tarımına, hayvancılığına ve manda sektörünün tüm taraflarına yararlı olmasını diliyorum.

Kadir İSPİRLİ
İl Müdürü

İçindekiler

Önsöz	2
Kızılırmak Deltasında	
Manda Yetiştiriciliği ve Geleceği	3
Samsun İlinde Manda Üretimi ve Manda	
Süt Ürünleri Potansiyelinin Geleceği	10
Samsun İli Manda Yetiştiriciliği	
ve Manda Projesi	20
Röportajlar	22
Haberler	26

KIZILIRMAK DELTASINDA MANDA YETİŞTİRİCİLİĞİ ve GELECEĞİ

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ERDEM

Ondokuz Mayıs Üniv. Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü, SAMSUN

1. Giriş

Ülkemizin hemen her bölgesinde manda yetiştiriciliği yapılmakla birlikte, Orta Karadeniz ve özellikle Samsun ili bu konuda başı çekmektedir. Ancak son yıllarda hızlı bir şekilde düşüş eğilimi gösteren manda varlığı ve manda yetiştiriciliği Samsun'da da önemli ölçüde kan kaybetmektedir. Oysa Bafra, Ondokuzmayıs, Alaçam ve Yakakent ilçelerini kapsayan Kızılırmak deltası ve deltada yer alan sulak alanlar manda yetiştiriciliği için son derece uygun bir yapıya sahiptir.

2. Ülkemizde ve Samsun'da Manda Yetiştiriciliği

Ülkemizdeki ve Samsun'daki manda varlığı yıllar itibarıyla önemli düzeyde azalarak neredeyse yok olma tehlikesine girmiştir. Tablo 1'de Türkiye ve Samsun ilinde son 10 yıllık süreçte manda sayısı ve manda sütü üretim miktarları verilmiştir.

Tablo 1. Son 10 yılda Türkiye ve Samsun'da manda sayıları ve süt üretimi (Anonim, 2009)

Manda Sayısı (Baş)

YILLAR	TÜRKİYE	1998=100	SAMSUN	1998=100
1998	176000	100	24070	100
1999	165000	94	22410	93
2000	146000	83	19670	82
2001	138000	78	18290	76
2002	121077	69	17045	71
2003	113356	64	18185	76
2004	103900	59	14903	62
2005	104965	60	13467	56
2006	100516	57	12262	51
2007	84705	48	8581	36

Manda Sütü Üretimi (ton)

YILLAR	TÜRKİYE	1998=100	Samsun	1998=100
1998	79815	100	11843	100
1999	75243	91	11126	94
2000	67330	84	8288	70
2001	63327	79	7966	67
2002	50925	64	6522	55
2003	48778	61	7694	65
2004	39279	49	4170	35
2005	38058	48	3907	33
2006	36358	46	3847	32
2007	30375	38	2229	19

Tablo 1'de 1998 yılı manda sayısı 100 kabul edilerek sonraki yıllarda meydana gelen değişimler her yıl için ayrı ayrı verilmiştir. 1998-2007 yılları arasında Türkiye manda sayısında %52 oranında bir azalmanın olduğu, Samsun'da ise bu azalmanın %64 gibi daha yüksek düzeylerde gerçekleştiği görülmektedir. Süt verimindeki azalma ise daha büyük boyutlarda olup, 1998 yılı manda sütü üretimi 100 kabul edildiğinde 2007 yılı Samsun ili manda sütü üretim değerinin 19 olduğu, diğer bir ifadeyle son on yıldaki azalma oranının %81 olduğu görülmektedir. Bu rakamlar aynı zamanda bir başka gerçeği daha göstermektedir ki, o da hayvan başına manda sütü üretiminin düştüğüdür. Nitekim on yıllık süreçte Türkiye'de ve Samsun'da sırasıyla %52 ve %64 gibi sayısal bir azalmaya karşılık süt üretimindeki düşüşler yine aynı sırayla %62 ve %81 olarak gerçekleşmiştir. Bu azalma oranlarının gösterdiği eğim yukarıdaki grafiklerde daha net bir şekilde görülmektedir.

Samsun ilinde resmi istatistiklere göre var olan 8581 baş mandanın ilçelere göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Tablodaki verilere göre manda yetiştiriciliğinin en yoğun yapıldığı ilçelerin Kızılırmak deltasını kapsayan Bafra ve Alaçam ilçeleri olduğu görülmektedir. Yine sahil şeridinde yakın ilçelerden Terme ilçesi 3. sırada yer almakta ve bunu da sırasıyla Vezirköprü ve Havza ilçeleri takip etmektedir. Bunun yanında Ayvacık ve Tekkeköy'de ise yok denecek kadar azalmıştır

Manda Sayısı (Baş)

İlçe	Manda sayısı (baş)	İlçe	Manda sayısı (baş)
Merkez	80	Ladik	334
Alaçam	1.500	Ondokuzmayıs	410
Asarcık	153	Salıpazarı	100
Ayvacık	2	Tekkeköy	20
Bafra	2.500	Terme	992
Çarşamba	391	Vezirköprü	850
Havza	670	Yakakent	164
Kavak	415		

Tablo 2. Samsun ilçelerinde manda varlığı (Anonim, 2009)

Kızılırmak Deltası ve Deltada Manda Yetiştiriciliği

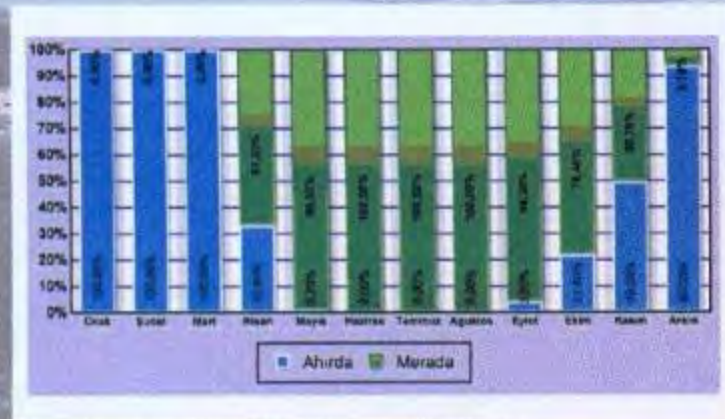
Samsun'un Bafra, Alaçam, Ondokuzmayıs ve Yakakent ilçeleri sınırları içerisinde yer alan Kızılırmak Deltası 56.000 ha alana sahiptir ve bu alanın 6.110 ha'sı sulak alandır (Baklaya ve Çelikoba, 2005). Kızılırmak deltası doğal özellikleri büyük ölçüde korunabilmiş, ülkemizin Karadeniz kıyısındaki tek sulak alanıdır. Deniz, ırmak, göl, sazlık, bataklık, çayır, mera, orman, kumul ve tarım alanları gibi farklı ekolojik karakterlerdeki yaşam alanlarını bir arada bulundurması, besin maddelerince zenginlik ve uygun iklim koşulları Kızılırmak Deltası'nın eşine az rastlanır ölçüde biyolojik çeşitliliğe sahip olmasını sağlamıştır. Bu özellikleri nedeni ile yaban hayatı ve özellikle kuşlar için çok önemli bir ekosisteme sahiptir ve doğa turizmi açısından da önemli bir potansiyel taşımaktadır.

Kızılırmak deltası ekosistemine dahil olan canlı varlıklardan birisi de mandadır. Nitekim mandalar kendi yaşam koşulları içerisinde, deltanın kaynaklarından yararlanmakla birlikte, orada var olan bitki türlerinin yenilenmesi ve dolayısıyla diğer yaban hayatı için önemli bir sığınma ve barınma alanı oluşumuna katkı sağlamaktadır. Bu özelliği ile Kızılırmak deltası doğal kaynaklarının korunması ve hatta geleceği için manda önemli bir görev üstlenmektedir. Ancak son zamanlarda deltada yabani hayvanların barınmaları ve yaşamalarını tehlikeye sokacak bir şekilde sazlık alanlara zarar verilmekte ve hatta yakılmaktadır. Bu olumsuz davranışlar mutlaka önlenmeli ve ekosistemin korunmasına çalışılmalıdır.

Tablo 2'de verilen değerlere baktığımızda Bafra ve Alaçam ilçelerimiz Kızılırmak deltasında sınırları olan ve deltadaki potansiyeli değerlendirmeye çalışan ilçelerimizdir. Ancak ne yazık ki ülkemizin her bölgesinde olduğu gibi buralarda da gittikçe önemini kaybetmektedir. Buna karşın, bölgede manda yetiştiriciliğinin yeniden bir ivme kazanabilmesi ve biraz daha ilgi görebilmesi adına önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Manda Yetiştiricileri Birliğinin kurulması ve daha da önemlisi bu konuda gönüllü yetiştiricilerin varlığı gelecek açısından ümitlerin yeniden canlanmasına neden olmaktadır. Bunun yanında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı, il müdürlükleri kanalıyla Kızılırmak deltasının korunması, mevcut ekosistemin geliştirilmesi ve bu bağlamda manda yetiştiriciliğinin yeniden canlanması için projeler başlatmışlardır.

Bu projeler gerçekten iyi niyetli bir yaklaşımın ürünü olmakla birlikte, uygulama aşamasında karşılaşılabilecek muhtemel sorunların aşılması ve hedef kitlenin doğru seçilmesi ile ilgili doğru tespitler yapılmalıdır. Bununla birlikte bölgenin ekosistemi ve doğal özellikleri birçok çevreci kuruluşun ilgisini çekmekte ve onlar da bölgede farklı projelerle varlığını hissettirmektedirler. Bütün bunlar delta ekosisteminin korunması adına sevindirici gelişmelerdir.

Kızılırmak deltası manda yetiştiricilerinin büyük kısmı Bafra ilçesinde bulunmaktadır. Başta Doğanca beldesi olmak üzere civardaki köylerin birçoğunda delta kaynakları değerlendirilerek manda yetiştiriciliği yapılmaktadır. Özellikle Nisan ayında mandaların çok büyük bir kısmı deltadaki sazlık alana bırakılmakta ve kasım ayına kadar orada kalmaktadırlar. Bu süre içerisinde mandalar sağlanmadığı gibi kızgınlık, doğum ve diğer yetiştirme işleri de takip edilememektedir. Kaba yemleri en iyi değerlendiren mandalar, deltadaki sazlık alanlarda otlamak suretiyle bitki örtüsünün yenilenmesi ve diğer yabani hayvanların yaşam alanlarının korunmasına katkı sağlamaktadırlar. Sivil toplum kuruluşu ve Valilik işbirliği ile yapılması planlanan çalışmalara ışık tutmak adına Bostancıoğlu ve Savaşer (2008) tarafından hazırlanan Kızılırmak Deltası Manda Envanter Çalışması Araştırma Raporu'na göre mandaların merada (özellikle deltada) oldukları aylar ve oranları Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1 Mandaların aylara göre merada olma durumları (Bostancıoğlu ve Savaşer, 2008)

Şekilde görüldüğü gibi yılın çok büyük bir kısmını merada geçirmekte ve tamamen mera kaynaklarıyla beslenmektedirler. Bu durum kimi dönemler verim üzerine olumsuz yansımaktadır. Bostancıoğlu ve Savaşer (2008) tarafından yapılan, başta Doğanca, Habilli ve Yörükler köyleri olmak üzere toplam 134 yetiştiriciyi kapsayan anket ile hazırlanan raporda, anket uygulanan yetiştiricilerde ortalama sürü büyüklüğü 20.5 baş, en fazla mandası olan işletmede 90 baş, toplamda ise 134 işletmede 2784 baş manda olduğu tespit edilmiştir. Verilen bu rakamlar gelecek için önemli bir kaynak olabilecek düzeydedir. Nitekim bölgede yürütülmesi planlanan projelerin merkezini bu yetiştiriciler oluşturacaktır.

Benzer şekilde yine raportörler tarafından yetiştirici başına ortalama 9.47 baş sağılabilir manda olduğu, yılda 3 ay ile 10 ay arasında değişmekle birlikte ortalama 5.8 ay sağıldığı, günlük ve yıllık süt üretim potansiyelinin sırasıyla 34.47 kg ve 4447.28 kg olduğu, ancak gerçekleşen değerlerin günlük ortalama 3.6 kg/baş olduğu vurgulanmıştır. Yapılan anket çalışmasında et üretimi ile ilgili bilgiler de yer almakla birlikte, yakın bir gelecekte manda eti tüketimine yönelik önemli bir gelişme sağlanacağı tahmin edilmemektedir. Nitekim manda eti ürüne işlenmeden et olarak tüketilmesi çok tercih edilmediğinden ve bölgede ürüne işleme yönünde bir seçenek de bulunmadığından tercih nedeni olarak bir cazibe yaratmamaktadır.

Ancak manda sütünün bölgede aranan bir süt olması, gerek süt olarak ve gerekse ürüne (yoğurt, kaymak gibi) işlendikten sonra özel tüketicilerinin olması, manda yetiştiriciliğine cazibe katabilecek bir özelliktir. Bunun yanında özel peynirlerin (mozarella peyniri gibi) üretiminde de manda sütü ayrı bir üstünlük kazanabilmektedir. Yeter ki var olan potansiyeli doğru ve zamanında harekete geçirelim

4. Yapılabilecekler

Kızılırmak deltasında var olan manda yetiştiriciliğini canlandırmak, üretim ve tüketimini arttırmak ve daha fazla gelir elde etmek için;

1. Yörede manda sütü pazarlama olanakları yaratılmalıdır. Bu amaçla Manda Yetiştiricileri Birliği öncülüğünde ve devlet desteğiyle manda sütünden ürünler üretecek tesisler yapılmalı ve üreticilerin süt satabilme olanakları artırılmalıdır. Bu amaçla ayrıca köylerde de kooperatifleşmeye gidilmelidir.

2. Bölgede halen var olan Anadolu mandasının adaptasyon konusundaki üstünlükleri ile başka ırkların verim üstünlüklerini bir araya getirecek planlı bir melezleme programı ve buna bağlı olarak planlı bir ıslah programı yürütülmelidir. Bu amaçla Samsun İl Tarım Müdürlüğü tarafından başlatılacak olan Manda Yetiştiriciliği projesi bir fırsat olabilir. Ancak hedef ve yöntemler doğru seçilmelidir. Aksi bir durum emek ve parasal kayba neden olabilecektir. Projede ıslah edici ırk olarak Murrah ırkı manda tercih edilmiştir ki, ırkın özellikleri açısından bakıldığında doğru bir tercihtir. Nitekim bu ırk Pakistan kökenli, süt verimi yüksek ve aynı zamanda adaptasyon yeteneği iyi olan bir ırktır (Şekerden, 2001; Atasever ve Erdem, 2008). Ancak az sayıda hayvanla çok sayıda üreticinin projeye dahil edilmesi uygulamada ve verimlilikte sorun yaratabilecektir. Anadolu mandasının süt verim özelliklerinin iyileştirilmesi için damızlık dişi manda dağıtımı yerine elit bir Murrah ırkı manda sürüsü oluşturularak ve/veya suni tohumlama için sperma ithal edilerek bölgenin ihtiyaç duyacağı erkek damızlıklar karşılanmaya çalışılabilir. Nitekim mandaların sazlık alanda kaldığı ilkbahar, yaz ve sonbahar mevsimlerinde doğal aşım zorunlu olduğu halde, diğer dönemlerde suni tohumlama düşünülebilir. Ancak Anadolu mandasının ırk özelliklerinin korunması da ayrıca ele alınması gereken önemli bir konudur.

3. Proje bazında üzerinde çalışılacak işletmeler belirlenirken manda sayısının en az 20-30 civarında olmasına özen gösterilmelidir. Nitekim az sayıdaki mandaya yetiştiriciler istenen özeni göstermeyecekler ve kaynak israfı ortaya çıkacaktır. Ancak gelir ve gider arasında uygun ve tatmin edici bir oran yakalanabilirse -ki az sayıda manda ile yakalanamaz- hayvan başına verimin artması için azami çaba sarf edilecek ve kaynak israfı önlenilebilecektir.

4. Hayvancılıkta verimliliğin ve gelecekle ilgili planlamanın ön koşullarında birisi de kayıt tutmadır. Yetiştiriciler için kayıt tutmanın önemi ve kayıt tutma sistemi konusunda yeterli bir bilinçlendirme sağlanmalıdır. Bu amaçla kurs ve seminerler düzenlenebilir.

5. Manda yetiştiriciliğindeki uygulamalar siğircılıktaki uygulamalara benzer olmakla birlikte mandayı farklı kılan özellikler, pratikteki uygulamalar ve manda bakım ve beslenmesi konusunda yetiştiriciler aydınlatılmalıdır.

6. Kızılırmak deltası manda yetiştiriciliğinin yeniden canlandırılması üreticilerin gelir düzeyine ve bölgedeki ürün çeşitliliğine önemli katkılar sağlayacaktır. Manda yetiştiriciliğinin siğircılığa göre organik üretime olan yatkınlığı ürün üretiminde ve pazarlanmasında ayrı bir katkı oluşturabilecektir. Yeter ki potansiyel kaynaklar doğu ve zamanında harekete geçirilebilsin.

7. Manda yetiştiriciliği siğir yetiştiriciliğine bir alternatif olarak görülmemelidir. Her birisinin koşullarının ve hedef kitlelerinin ayrı ayrı düşünülmesi gerekmektedir. Zira verim özellikleri ile yetiştirme koşulları açısından mandanın siğirle rekabet etmesi mümkün değildir. Her ikisini de ayrı kulvarlarda düşünmek gerekmektedir.

8. Manda sütünün kaymak, yoğurt ve mozaire peyniri gibi ürünlere işlenebilmesi ve bu konuda pazar oluşturulabilmesi için merkezi bir yerde süt işleme tesisi kurulabilir. Bu tesis kooperatif aracılığıyla olabileceği gibi şahıs tarafından da yapılabilir. Ancak bu konuda gerekli destek ve teşvik sağlanmalıdır.

9. Delta ekosisteminin korunması için manda yetiştiriciliği ayrıca ele alınmalı ve ekosisteme katkısı tartışılmalıdır.

10. Deltada yaban hayatının korunması için avcılık denetim altına alınmalı ve doğa turizmi için gerekli tanıtımlar yapılmalıdır.

11. Manda yetiştiriciliğinin bölgede yeniden bir ekonomik kazanç oluşturabileceği ve istihdama katkı sağlayabileceği göz ardı edilmemelidir.

12. Gerek manda yetiştiriciliği ve ıslahı, gerekse Kızılırmak deltası ekolojisinin korunması için konu ile ilgili tüm kurum ve kuruluşlar harekete geçirilmeli ve kurumlar arası işbirliği mutlaka sağlanmalıdır. Bu anlamda da ilgili kişiler sorumluluk üstlenmelidirler.

5. Kaynaklar

- Anonim, 2009. (TÜİK), Bölgesel İstatistikler. <http://www.tuik.gov.tr> (21.03.2009)
- Atasever, S., Erdem, H. 2008. Manda Yetiştiriciliği ve Türkiye'deki Geleceği. OMÜ Ziraat Fak. Dergisi 23(1): 59-64.
- Balkaya, N., Çelikoba, İ., 2005. Sulak alanlar ve Kızılırmak deltası. II. Mühendislik Bilimleri Genç Araştırmacılar Kongresi, 17-19 Kasım 2005, s. 568-578, İstanbul.
- Bostanoğlu, E., Savaşer, S. 2008. Kızılırmak Deltası Manda Envanter Çalışması Araştırma Raporu. Nisan 2008, Samsun.
- Şekerden, Ö. 2001. Büyükbaş Hayvan Yetiştirme (Manda Yetiştiriciliği). Temizyürek Ofset Matbaacılık, Hatay.

SAMSUN İLİNDE MANDA ÜRETİMİ ve MANDA SÜTÜ ÜRÜNLERİ POTANSİYELİNİN GELECEĞİ

Burhan HEKİMOĞLU Mustafa ALTINDEĞER
Ziraat Mühendisi Ziraat Mühendisi

İl Tarım Müdürlüğü Strateji Geliştirme Birimi

Samsun ilinde kırsal alanda ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi çalışmaları kapsamında yükselen tarımsal değerler içerisinde İhracata yönelik kışlık sebze yetiştiriciliği, Bodur meyvecilik, iyi tarım, organik tarım gibi faaliyetler içerisinde manda yetiştiriciliği ve manda ürünleri üretimi önem arz etmeye başlamıştır. Özellikle iç piyasaya dönük neredeyse bölgede yöresel marka olmuş ancak üretimi çok azalmış Manda ürünleri (tereyağı, kaymak, sert ve yumuşak peynir, dondurma vb) üretimi; manda yetiştiriciliği yapan üreticiler başta olmak üzere tüketiciler ve Kızılırmak deltası içinde oldukça önemlidir.

Geçmişte Samsun ilimizde yeterli miktarda üretilen ancak bu gün üretimi oldukça azalmış veya terk edilmiş olan manda ürünleri gibi yöresel ürünlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda gereksinimleri tam olarak karşılanmayan önemli ve etkin bir grup tüketici kitlesi vardır. Bu konunun önemini fark eden Samsun Valiliği ve İl Tarım Müdürlüğü başta olmak üzere ilgili kurumlar bölgede manda ile ilgili projeler başlatmışlardır. Bu projelerin öncelikle üreticilere faydalı olmasını temenni ediyoruz.

Bilindiği üzere **Manda: Et, Süt ve çeki** hayvanı olarak dünyada önemli bir ekonomik etkinliğe sahip bir çiftlik hayvanı olan manda, bugün dünya üzerinde 38 ülkede yaygın şekilde yetiştiriciliği yapılmaktadır. Evcil ve yabani formlardan köken alan mandaların 74 ayrı ırkı bulunmaktadır. Bu ırklar kabaca, **Bataklık mandaları** ve **Nehir (ırmak) mandaları** diye ikiye ayrılır. Bataklık mandaları yük hayvanları olarak kullanılırken, ırmak mandalarında et ve süt verimleri ön plandadır. İstatistiklere göre 1961-2001 yılları arasında %91 düzeyinde önemli düzeyde artış gözlenen dünya manda popülasyonu, 1982'de 128 milyon iken, 1992'de 148 milyona, 2005 yılında ise 173 milyona çıkmıştır.

Türkiye'de 1982 yılında yaklaşık 1 milyon, 1990 itibarıyla 370 bin dolayında manda bulunurken, 2002 yılında 138 bin'e, 2008 yılında bu sayının 100 bin'in altına düştüğü tahmin edilmektedir. Ülkemiz mandalarının genel rengi siyah olup, yay şeklinde geriye kavisli boynuza sahiptirler. Sığıra göre daha az ter bezi içerdiklerinden, yaşadığı yerde mutlak surette su birikintisi ya da göle gereksinim duyarlar. Ülkemiz mandaları, nehir mandalarının bir alt grubu olan Akdeniz mandalarından köken almakta ve Anadolu mandası olarak adlandırılmaktadırlar. Genel olarak Kuzey Anadolu sahilinde Samsun ve Sinop; Orta Anadolu'da Çorum, Amasya; İç Batı Anadolu'da Afyon, Balıkesir; Doğu Anadolu'da Van, Muş; Güney Doğu Anadolu'da ise Diyarbakır'da daha yoğun şekilde bulunmaktadır.

Bakanlığın Manda Konusundaki Çalışmaları

Türkiye'de manda yetiştiriciliğini geliştirmek ve yok olmak üzere olan ırkları korumak için Tarım Bakanlığı'na bağlı TAGEM koordinatörlüğünde bazı çalışmalar yürütülmektedir.

Ülkemizde Anadolu mandaları üzerinde Samsun, Yozgat, Hatay ve Afyon illeri başta olmak üzere bölgesel bazda bazı araştırmalar yürütülmüş olup özellikle Afyon Kocatepe Tarımsal Araştırma Enstitüsü'nde gerçekleştirilen araştırmalarda mandaların süt ve döl verimleri ile gelişim özelliklerine ait önemli sonuçlar elde edilmiştir.

Bu çalışmanın sonucunda Afyonda İslah amaçlı Manda Yetiştiricileri Birliği yaklaşık 1000 kadar hayvan kayıt edilerek 2007 yılında kurulmuştur. Tarım Bakanlığı 2008 yılında destekler kapsamında Manda Birliğine ve Türk-Vet'e kayıt olanlara Anaç manda başına 225 TL ödeme yapmıştır.

Manda Sütü ve Süt Ürünlerinin Kullanım Amaçları

Manda, günümüzde süt, et, deri, boynuz, süt ve et mamulleri, çeki gücü için olarak yetiştirilmektedir. Dünya süt üretiminin %5'i manda kaynaklıdır. Bazı ülkelerde tüketiciler, siğir sütüne göre daha fazla para ödeyerek manda sütünü tercih etmektedir. Bu durum üzerinde, tarımda entansifleşme ile birlikte hayvansal üretimde yaygın kullanılan sentetik, kimyasal ve hormon benzeri maddeleri kullanılmaksızın elde edilen güvenli süt ve süt ürünleri tüketimine olan istegin etkili olduğu düşünülmektedir.

Türkiye'de önceki yıllarda genellikle süt verimi için yetiştirilmekte olan mandalar, verim çağını tamamladıktan sonra et üretimi için kesime sevk edilmektedirler. Yapısal olarak manda sütü, inek sütüne göre daha az su, daha çok kuru madde, mineral, yağ ve protein içermektedir. Manda sütündeki yüksek kuru madde yanında yüksek yağ ve kalori içermesi, manda sütünün üstün ve ayırıcı özellikleri olarak değerlendirilmektedir. Manda sütü, inek sütü gibi tereyağı, kaymak, sert ve yumuşak peynir, dondurma, yoğurt gibi pek çok ürüne işlenmektedir. Son yıllarda özellikle manda sütünden elde edilen tereyağı miktarında bir artış söz konusudur. Manda sütü peynirine olan talep, dünyanın pek çok ülkesinde organik ürün olması nedeniyle artış göstermektedir. Örneğin İtalya'nın dünyaca ünlü *Mozzarella* peynirinin en önemli özelliği, manda sütünden üretilmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Ülkemizde bölgelere göre, bazı bölgelerde kaymak, bazı bölgelerde ise peynir üretimi ön plandadır. Ancak tüketici bilinçsizliği nedeniyle henüz istenilen düzeyde tüketim düzeyine ulaşamamaktadır. Özellikle Afyon yöresinde elde edilen kaymak, rulo halinde sarılarak pazarlanırken, ülkemizin dünyaca ünlü tatlılarının da (ekmek tatlısı gibi) vazgeçilmez bir unsurunu oluşturmaktadır.

Ayrıca manda sütünden yapılan peynirin suyundan lor elde edilmektedir.

Sağmal Manda

Yazın sağmal mandalar besin ihtiyacını meradan karşılar. Mera yeterli değilse, sağım sırasında süt yemi verilerek desteklenir. Manda sütü çok yağlı olur. Bu sütün yapılabilmesi için mandanın yeterli besini alması gerekir. Manda sütünde yağ oranı yüzde 6-13 arasındadır. Ortalama % 8 yağ vardır. 1 kilo süt için 700 gram süt yemi vermelidir. Yani 4 kilo süt veren bir mandaya 2 kilo 800 gram süt yemi verilir.

Ülkemizde mandalar için Sağım genellikle elle yapılmakta olup Laktasyon süreleri 180-280 gün sağılır.

Bir süt verimi döneminde ortalama 800-1100 kg süt verir. Mandanın süt verimi 3. laktasyona kadar artar ve 6-7. laktasyona kadar aynı seviyede kalır. Daha sonra giderek azalır. Mandalar sürekli olarak günde iki kere sağılamaz. Çünkü sütü azdır, günde bir kere sağmak yeterli olur. Sağım daima aynı yerde yapılmalıdır. Manda çevreden etkilenen hassas bir hayvandır, sağım esnasında rahatsız edilmemesi gerekir.

Mandaların makine ile sağımı mümkün görünse bile yaradılışları ve psikolojik yapıları gereği çok zor ve uzun bir iştir. İlk doğumuna malaklayan mandalar yoğun sabır gösterildiğinde az bir ihtimalde olsa makineli sağıma alıştırılabilir. Ancak ülkemizde bunu başarabilen ve devam ettirebilen kayıt altında bir üretici yoktur.

Et Hayvanı Olarak Manda

Manda iri yapısı ve yemi iyi değerlendirmesi nedeniyle et üretimine elverişli bir hayvandır.

Manda yetiştiriciliği ülkemizde et verimi yönünden daha çok değer taşımaktadır.

Manda eti taze veya sucuk, pastırma, döner ve salam gibi ürünlere işlenerek kullanılırken, son yıllarda yalnızca et verimi için üretimde bir artış gözlenmektedir.

Ayrıca ülkemizde, fermentasyon süresini kısaltması ve kaliteyi artırması bakımından sucuk etinde Gıda kodeksinin ve TSE'nin izin verdiği oranda (%10) manda eti kullanılmaktadır. Manda eti sığır etine göre %40 daha az kolesterol, %55 daha az kalori, %11 daha fazla protein ve %10 daha fazla mineral içerdiği bildirilmektedir.

PH değeri 5.4 olan manda etinin soğuk ortamda büzüşme düzeyi %2, nem oranı %7.6, protein oranı %19 ve kül oranı %1'dir.

Daha az doymuş yağ içermesi ve organik ürünlere eğilimin giderek artması, manda etine talebi de yükseltmektedir.

Ülkemizde etin hafif sert-kuru olması ve damak tadı farklılığı nedeniyle manda eti taze olarak çok az tüketilir. Daha çok et mamullerinde kullanılır.

Manda Besisi

Kolay yetişen, kolay beslenen ve kârlı üretim sağlayan bu hayvan kaba ve kalitesiz yemleri çok iyi değerlendirir. Genelde düşük kalitedeki kaba yemleri tüketmelerine karşın, sindirim yeteneklerinin sığıra göre daha fazla olması nedeniyle daha düşük maliyetle gelişim ve büyüme gerçekleştirmektedirler. Kışın da hem kolay hem ucuza beslenir. İyi kalite olmasa bile kuru otları, korunga, mısır sapı, arpa-buğday sapı ve saman gibi ucuz ve basit yemleri kolayca yer. Selüloz dediğimiz sert maddesi fazla olan, katı yemleri sever. Yumuşak yemlerden hoşlanmaz. Karnının doyabilmesi için ille de sert yiyecekler ister.

Sağmal mandalara kesif yem ilavesi yapılırken, mera bulunan yerlerde ortak çoban aracılığıyla köy ortak sürüsü olarak veya bağımsız manda sürüsü halinde otlatılırlar.

Mandanın başı çok büyük, derisi kalın, ayakları ağırdır. Bu nedenle kesilmiş hayvanın et randımanı %40-54 arasında kalır. Ergin manda canlı ağırlığı ise yaklaşık 500 kilodur. Tabii genç ve besilli mandalarda randıman yüksek olur. Et üretimi için manda besisi yapılabilir. Bu amaçla, malak besisi, genç manda besisi ve ergin manda besisi olarak üç dönemde besi uygulanır.

Malaklar 30-40 günlük iken, ortalama 60 kilo canlı ağırlığa ulaşınca kesilirler. Yeterli bir besleme ile günde yarım kiloluk canlı ağırlık artışı sağlanabilir. Selüloz oranı yüksek kaba yemlerle (sap, saman, anız v.b) beslenen mandalar bu yemden kolayca yararlanır. Bu bakımdan besi ucuza gelir. Manda besisinde genç mandaları kullanmak gerekir. Genç mandalar daha fazla et tutar.

Ayrıca, etleri kaliteli ve lezzetli olur. İleri yaşlarda et yağlanır, lifleri kalınlaşır ve sertleşir. Kesilen mandalarda et randımanı sığırlardan daha düşüktür. Hastalıklara kesinlikle dayanıklıdır. Manda, tüberküloza, şap hastalığına ve diğer hastalıklara karşı sığırdan daha dayanıklıdır. Doğal yaşama uyumlu ve çok az hastalanan hayvandır.

Mandanın Biyolojisi ve Kızılırmak Deltası

Ülkemizde ve İlimizde mandaların doğal yaşam alanı olan sulak alanlar, meralar, göller ve bataklıklar vardır. Bunların içerisinde en uygun olan alanlardan birisi de Kızılırmak deltasıdır. Mandalar Kızılırmak deltasındaki doğal yaşam içerisinde; sulak alanlarda, meralarda, göllerde ve bataklık alanlarda yaşarlar. Mandalar sulak ve bataklık alanların ve doğal yaşamın bir parçası olmuştur.

Buralarda açık alanda serbestçe gezinebilirler, sıcakta batağa ve suya girip serinlerler. Bu alanlarda gezen mandalar açtıkları galerilerle balıkların rahatça yüzebilmelerine, yem bulabilmelerine ve uygun yerlere yumurta bırakabilmelerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca buradaki bitkilerin çiçeklerinin döllemesine, tohumlarının dağılmasına ve çoğalmalarına katkı sağlarlar.

Samsun İli Manda Varlığı

YIL	MANDA SAYISI
1999	24.070
2000	22.410
2001	19.670
2002	18.290
2003	18.185
2004	14.903
2005	13.467
2006	12.262
2007	8.951
2008	8.475

Samsun İli Üreticilerinin Mandaya Bakış Açısı

İlimizde en fazla manda 2.500 adetle Bafra ilçemizde bulunmaktadır. İlimizde 40 mandası olan üretici sayısı yaklaşık 25 kişidir. İlimizde 60 sağmal mandası olan üreticilerimizde vardır. İlimiz üreticileri sütü değerlendirmede yaşadıkları sorunlar nedeniyle mandayı genelde et hayvanı olarak mecburen beslemektedir.

Üreticiler kesime verdikleri mandaların ortalama karkas ağırlıklarının 200-250 kg olduğunu belirtiyorlar. Üreticiler bölgemizde manda etini değerlendirecek işletme kurulmasını talep etmektedirler.

Bunun yanında doğal olarak manda sütünü de değerlendirme yoluna gitmektedir. İlimiz üreticileri bir mandadan günlük ortalama 3-5 kg süt almaktadır.

Çok az da olsa bazı üreticiler mandayı iyi besleyip sabah akşam sağabilmekte ve yaklaşık olarak 6-8 kg süt alabildiğini ifade etmişlerdir. Manda ülkemizde olduğu gibi bölgemizde de elle sağılır. Üreticiler genel olarak malakların ve kendi ihtiyacı dışında kalan manda sütlerini; kaymak, krema, yağ, yoğurt yaparak veya süt olarak satarak değerlendirmektedirler.

Manda üreticileri genel olarak haftalık yöresel pazarlara gitmekte ve diğer ürünleriyle birlikte manda sütü ürünlerini de pazarda satmaktadırlar.

Bazı üreticiler İlimizin dondurma ve yaş pasta sektörüne bazen doğrudan manda sütü, kaymağı, yağı, kreması ve yoğurdu vermektedirler.

Samsun İli Mandalarının Süt Verimi

İlimizde genel olarak mandalar işaretilenip 7-8 ay merada sulak alanlarda doğal yaşama bırakılıyor. Nisan sonuna doğru meraya salınan hayvan Kasım başı toplanıp ahırlara konuyor.

Yani mandalar ilimizde yaklaşık olarak 4-5 ay ahırda tutulurlar. Bu nedenle mandalarda genel olarak ticari amaçlı sağım sadece 4-5 ay yapılabilir. Bu dönemde süt verim oranı düşük olur. Sağılabilen süt varsa yavruların ihtiyacından kalan süttür.

Eğer manda ahırda tutulursa 7-8 ay sağılabilir. Üreticilerin ifadesine göre iyi beslenirse sabah akşam sağılarak 6-8 kg süt alınabilir.

Ancak bir çok üretici bu miktar sütün alınamayacağını ve de ahırda kalarak beslenmesi gereken mandanın tüketeceği yem masrafını elde edilen sütün karşılayamayacağını belirtiyor.

Malaklar ahırda tutularak anne mandanın akşam ahıra dönüşü sağlanarak ticari amaçlı süt sağım yapılabilir. Bu da mera alanları yakın olan yerlerde yapılabilir.

Manda Sütü Üretim Kriterleri

2008 yılı Nisan ayında Samsun Manda Üreticileri Birliği kuruluş çalışmalarında birebir görüşülen Bafra, Alaçam, 19 Mayıs, Havza ilçelerinden yaklaşık 90 manda üreticimizin süt konusundaki istekleri manda sütü fiyatının 1.5 TL nin üzerinde olmasıdır. Yani manda sütü fiyatının yaklaşık olarak inek sütü fiyatının 2 katı olmasını istemektedirler.

Eğer toplu manda sütü alıcıları süte 1.5 TL verebilirlerse Bafra Sarıköy ve Doğanca köyünde bulunan büyük üreticiler sadece 3-4 haneden günlük 300 kg manda sütü toplayabileceklerdir.

Fiyat istikrarına göre bu miktar artabilecektir.

Samsun'da Elde Edilebilecek Manda Sütü Miktarı

İlimizde 2007 yılında kayıt sistemine girmiş 8.951 manda vardır. Bu sayının yarısı erkek kabul edilir. Kalan 4.500 mandanın 1/3 ünün sütünü yavruları emer, 1/3 ü kısır, yaşlı ve yavru kabul edilir.

Geriye net sağılabilir 1.500 manda kalır. Sağılabilir 1.500 manda günlük ortalama 5 kg süt verse yaklaşık 7.500 kg günlük süt elde edilebilir.

Sahada birebir yapılan araştırmalarda Bafra Doğanca beldesinde üreticilerin 500 sağmal mandası olduğu ve Sarıköy köyünde ise 250 sağmal mandanın bulunduğu kayıt altına alınmıştır.

Doğanca beldesinin ve Sarıköy manda üreticilerinin ayrıca önemli bir avantajı da mandaların gezinip otlağı sulak alanların yerleşim birimlerine çok yakın olması ve mandaların akşam sağılmak üzere ahırlarına dönmeleridir.

Özellikle sağmak istedikleri mandaların malaklarını ahırda besleyerek bu işlem tamamen sağlıklı şekilde yapılmaktadır. Bunun dışında yapılabilecek tüm sağım şekillerinin (merada yemleme alanı oluşturarak sağmak gibi) pratikte uygulanabilir olmadığını görüşmelerde anlaşılmıştır.

Bu konuda bölgedeki üreticilerin tek sorunlarının yazın çeltik sularının salınması sonucunda mandaların otlayıp gezindiği yerlerin aşırı su altında kalması nedeniyle mandaların akşam evlerine dönebilmelerinin zorlaşmasıdır. Bu sorunun giderilmesi için açılmaya çalışılan kuşatma kanalının bir an evvel bitirilmesini istemektedirler.

Bafra ilçesinde yaklaşık 70 üreticiyle yapılan görüşmeler sonucunda günlük 2.000 kg manda sütünün Bafra Doğanca beldesi ve civar köylerinden rahatlıkla toplanabileceği anlaşılmıştır. Ancak süt fiyatı 1.5 TL'nin altında olduğu için manda üreticileri mahalli pazara mecburen yöneldiklerinden, sütlerine 1.5-2 TL arasında pazarda özel müşteri bulabilmektedirler.

Ayrıca haftalık manda sütlerinden kaymak, krema, yağ, yoğurt yaparak ürün gamını genişletmekte ve bununda müşteri yelpazesini artırmaktadırlar. Yapılan görüşmeler sonucunda anlaşılmıştır ki; Üreticiler 15 kg manda sütünden 2 kg manda kaymağı çıkartıp ve kalan sütte 15 kg manda yoğurdu üretmektedirler. Manda kaymağının kilosunu 15 TL den, manda yoğurdunun kilosunu 2 TL den satıp 15 kg sütte toplam 60 TL kazanabilmektedirler. Sonuç olarak süt her zaman bu şekilde değerlendirilip pazarlanabilirse manda sütünün kilosunun katma değeri 4 TL olmaktadır. Ancak çoğu zaman yapılamamaktadır. Ürettikleri bu ürünleri pazarda kolayca sattıklarını, bu tür yöresel ürünlerin devamlı özel müşterisi olduğu, ürünlerin pazarda satım işini genelde kadınların yaptığı, kadınlar ürün bedelleri karşılığında ev ihtiyaçlarını karşıladıkları, bunun sosyal hayata katılım bir sosyalleşme olduğu ve pazarcılıktan özellikle kadınların çok memnun olduğu anlaşılmıştır.

Üreticiler yapılan görüşmelerde her şeye rağmen kadınların pazara giderken verdikleri emek, harcadıkları enerji, yaptıkları masraf ve de ilerde Pazar sütçülüğünün karşılaşacağı yasal zorluklar onları bugünden farklı yaklaşımlar üretmeye sevk etmektedir. Üreticiler sütün toplama ve taşıma maliyetinin yüksek olacağı düşüncesiyle sütlerin dışardan bir şirket tarafından toplanmasından daha çok beldelerinde kurulacak süt işleme tesislerinde işlenip değerlendirilmesini daha doğru bulmaktadırlar. Bunun için Bafra Doğanca beldesinde daha önceki yıllarda kurulmuş Yöresel tarımsal ürünlerin ithalat, ihracat ve pazarlanmasına yönelik bir birliğin olmasını ve çalışır vaziyette 1 adet 5 tonluk soğutma tankı, 2 adet süt toplama tankının bulunmasını avantaja dönüştürmek istemektedirler. Bu yönde çalışma başlatıp sonbahar döneminde süt toplama ve işleme faaliyetine girmeyi ve üretecekleri manda süt ürünlerinden yöresel marka oluşturmayı düşünmektedirler.

Bu sürecin takibi ve yönlendirilmesi için Doğanca beldesindeki sözleşmeli ziraat mühendisi ve büyük üreticilerden birkaç kişi sorumlu tayin edilmiştir.

Samsun İlinde Manda Sütü Tüketimi

İlimizin dondurma üreticileri, süt-yoğurt üreticileri, süt tatlıları üreticileri ve yaş pasta üreticileri sektörünün manda sütü ihtiyacı olduğu ve zaman zaman üreticilerden toplu alımlar yaptığı bilinmektedir. Ancak bugüne kadar manda sütü ve süt ürünlerinin asıl tüketicileri yöresel pazarlarda bulunan bireysel tüketiciler olmuştur. Bu manda sütü ürünlerini daha karlı, daha sürekli ve daha sağlıklı hale getirmek için süt potansiyelimizin mutlaka bir işletmede işlenip ambalajlanarak tüketime sunulmasını sağlamak gerekir. Bu amaçla ilimizde manda sütü alıcıları olarak öne çıkan firmalar OTAT (süt, yoğurt, dondurma), SAMDO (dondurma) ve ELİT (yaş pasta, ekmek tatlısı, dondurma) ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde OTAT firması ilimizin toplu (ekonomik olarak toplanabilir) üretim potansiyeli olan 2 ton manda sütünü hem yoğurt hem dondurmaya rahatlıkla işleyebileceğini ifade etmiştir. Ancak ilk aşamada ürün gamını geliştirirken müşteri yelpazesi, damak tadı, fiyatlandırma ve tüketim seyri konularında bazı sıkıntılar yaşayabileceklerini söylemişlerdir.

Manda üreticileriyle sahada yapılan görüşmelerde toplanabilen sütün değerlendirilmesi için dışardan bir şirkete satılmasından daha çok ilk aşamada kendilerinin veya Doğanca Beldesi ve civar köyler Pazarlama Birliğinin; İl Özel İdaresi kaynakları, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı kırsal kalkınmaya yönelik hibe destekleri ve AB hibe desteklerinden faydalandırılarak Doğanca beldesinde işlenerek marka ürün oluşturulmasını her açıdan daha fazla istemektedirler.

Kaynaklar

1-TR83 AltBölge Tarım Master Plan 2006 Burhan HEKİMOĞLU, Mustafa ALTINDEĞER, Neşe KORKMAZ
Samsun Tarım İl Müdürlüğü

2-Anadolu Mandalarında Süt Kompozisyonunu Etkileyen Faktörler Ve Süt Kompozisyonunun Laktasyon Dönemlerine Göre Değişimi, Özel SEKERDEN, Hüseyin ERDEM, Bülent KANKURDAN, Bülent ÖZLÜ

3-Manda Yetiştiriciliği Ve Türkiye'deki Geleceği Savaş ATASEVER, Hüseyin ERDEM

4- KTO, Etüd-Araştırma Servisi-Sektör Raporu-II, Zeynep AYDIN

5-Manda Yetiştiriciliği, Tarım Ve Köyişleri Bakanlığı

6-Samsun Manda Üreticileri Birliği Kuruluş Toplantıları ve Manda sütü işleme ve değerlendirme toplantı notları.
Nisan 2008

SAMSUN İLİ DAMIZLIK MANDA YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ ve MANDACILIK PROJESİ

Dr. Hayrettin ÇAYIROĞLU
Ziraat Yüksek Mühendisi

Samsun İli Damızlık Manda Yetiştiricileri Birliği, 4631 Sayılı Hayvan Islahı Kanununa istinaden hazırlanan Islah Amaçlı Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkında Yönetmelik çerçevesinde, 28 Mayıs 2008 tarihinde kurulmuştur. Halihazırda 110 üyesi bulunmaktadır. Birliğe üyelik için Samsun il sınırları içerisinde ikamet etmek ve asgari üç baş anaç mandaya sahip olmak gerekmektedir.

Birliğin kuruluş amacı, üyeleri arasında birlik, beraberlik, koordinasyon ve dayanışma sağlamak, üyelerinin eğitimlerine katkıda bulunmak, üyelerinin ihtiyaçlarının temin edilmesi, üretilen ürünlerin yurt içi veya yurt dışında pazarlanması, ürünlerin değerlendirilmesi için gerekli tesislerin kurulması, işletilmesi gibi hususlar ile Merkez Birliğinin planlayacağı her türlü hayvan ıslahı çalışmalarını yapmaktır. Birliğin çalışma konularını şöyle sıralayabiliriz:

- Üyelerini yurt içinde ve dışında temsil etmek, çıkarlarını korumak, yasa ve yönetmeliklerde belirtilen amaçlarını gerçekleştirmeleri doğrultusunda faaliyetlerini yönlendirmek,

- İleride olası ön soykütüğü, soykütüğü ve Bakanlığın uygulamaya koyduğu ıslah programı kapsamında faaliyetler yürütmek,

- Üyelerin hayvanlarının sağlık hizmetlerini vermek, veteriner hekim gözetim ve denetiminde hastalık teşhis ve tedavisine yönelik olarak hayvan sağlığı ile ilgili ilaç, aşı ve serum, ıslah amacıyla suni tohumlama ile ilgili; sperma, embriyo v.b malzemeleri temin etmek, dağıtmak ve pazarlamak,

- Üyelerin damızlık materyal, alet ve ekipman, kaba yem, kesif yem, yem bitkileri tohumlukları ve sair ihtiyaçlarını sağlamak, dağıtmak ve pazarlamak,

- Üyelerin mesleki eğitimlerini sağlamak, bilgi ve becerilerini artırmak, bunun için kurs, seminer vb. Tertiplemek, göze ve kulağa hitap eden çalışmalar yapmak, her türlü basılı yayım ve haberleşmeyi sağlamak,

- Üyeleri arasında dayanışmayı sağlamak,
- Hayvanların bakım ve beslenmesi ile ilgili her türlü teknik ve idari tedbirleri almak veya aldirmek,

- Üyelerce yetiştirilen hayvanların satışını organize etmek, bunun için fuar, sergi ve panayırılar kurmak ve kurulanlara katılmak, yarışmalar tertiplemek, ödüller vermek, yetiştirilen ırkları tanıtmak,

- Merkez Birliğince planlanan muhtemel ıslah programlarını uygulamak,

- Üyelerinin yetiştirdiği ürünlerin değer fiyatına satışını sağlayacak her türlü pazarlama organizasyonları ve ürün işleme tesislerini kurmak, kiralamak ve işletmek,

- Üyelerinin ihtiyaçlarına yönelik iş ve işlemleri yapmak veya yaptırmak,

- Hayvanlar ve hayvancılık işlemleri ile ilgili her türlü sigorta hizmetlerini yapmak veya yaptırmak,

- Kredi temini konusunda üyelerine yardımcı olmak,

- Konusu ile ilgili üyelerinin ihtiyaç duyduğu araştırmaları yapmak veya yaptırmak,

Hayvancılığın geliştirilmesi konusunda gerekli tesisleri kurmak, ortak olmak, işletmek ve gerektiğinde bu işler için şirket kurmaktır

Sizi tanıyabilir miyiz?

Ben Bafra İlçesi Şeyhören Köyü'nden İsmail METİN. 2008 yılında kurulan Samsun İli Damızlık Manda Yetiştiricileri Birliği Yönetim Kurulu başkanayım.

İsmail Bey Manda yetiştiriciliğini kaç yıldır yapıyorsunuz ?

Şu an 45 yaşındayım. Kendimi bildim bileli manda yetiştiriciliği yapmaktayım.

İşletmenizde kaç baş manda bulunmaktadır ? Geçmiş yıllarda ortalama kaç baş mandanız vardı ?

15 baş manda var. Bir önceki yıl 40 baş manda hayvanı vardı. Bu rakam 15'e düştü.

Peki bu sayının düşmesinin nedenleri nelerdir?

Öncelikle yetiştiriciliğini yaptığımız manda hayvanlarının verimlerinin düşük olması gelmektedir. Sonrasında ise manda sütünü ve etinin pazarlamasında yaşanan sorunlar dolayısı ile emeğimizin karşılığını alamıyoruz. Çoğu çiftçimizde de geçtiğimiz yıllara göre daha az sayıda manda bulunmaktadır. Şu anda yetiştiriciliğe devam etmemizin tek nedeni dedelerimizden beri süregelen manda yetiştiriciliği kültürünü gençlerimize de aşılamaktır.

Anlaşılan manda yetiştiriciliği sizin için vazgeçilmez bir tutku oluşturmuş. Peki bu olumsuzluklar karşısında siz neler yaptınız?

Sizin de söylediğiniz gibi manda yetiştiriciliği bizim için vazgeçilmez durumdadır. Çünkü manda sütü ve eti çok değerlidir. Manda sütünden yapılan yoğurdun, kaymağın tadına doyum olmuyor. Manda eti ise özellikle kolesterol sorunu olan insanlarımız beslenmesinde büyük önem taşımaktadır. Yine dünyaca ünlü mozerella peyniri de manda sütünden yapılmaktadır. Ayrıca doğal dengenin korunması açısından da manda büyük öneme sahip bulunmaktadır.

Bu sebeplerden dolayı manda yetiştiriciliği yapan çiftçilerimiz İl Tarım Müdürlüğü'nün katkıları ile bir araya geldik ve 2008 yılında Samsun İli Damızlık Manda Yetiştiricileri Birliğini kurduk. Arkadaşlarımız da birliğin başkanı olarak hizmet etmemi istediler.

Birliğe kayıtlı üye sayınız ve bu üyelerin sahip olduğu manda sayısı ne kadardır?

110 üye çiftçimiz ve bu çiftçilerimize ait 1500 baş manda bulunmaktadır.

Peki bölgede ne kadar manda hayvanı varlığı vardır?

Bölgemizde yaklaşık 4500 baş manda hayvanı mevcuttur. Şu anda bu mevcudun 3 te biri birliğimizde kayıtlıdır. Ama önümüzdeki günlerde bu sayının artacağını umuyorum.

Birlik kurulduktan sonra yaptığınız çalışmalar hakkında kısaca bilgi verir misiniz?

Birliğimizin kurulmasından sonra Bakanlığımızın Anaç manda desteklemesi programı kapsamında şartlara uyan 24 aylık mandaya sahip üyelerimizin bu desteklemeye müracaatları konusunda gerekli organizasyonları yapmış ve onlara yardımcı olmuştur. Bakanlığımız 24 aylık ve üzeri yaşta Türkvet sistemine kayıtlı mandalar için yıllık 225,00 TL destekleme yapmaktadır.

Bizde üyelerimizin bu desteklerden faydalanabilmesi için gerekli çabayı göstermekteyiz. Ayrıca şu anda yetiştiriciliğini yaptığımız Anadolu ırkı mandaların verimi düşük olduğundan Doğanca Tarımsal Kalkınma Kooperatifi aracılığı ile Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü kaynaklı olarak uygulanmak üzere yüksek verimli olan Murrah ırkı manda alımı için proje hazırlanmıştır.

Bu projede 25 aileye 6 şar adet murro cinsi damızlık manda temin edilerek manda sütü verimini artırmak hedeflenmiştir. Projemiz 7 yıllık olup gerekli ödenek ayrılmıştır. Çok kısa zamanda projemiz hayata geçecektir.

Bir başka çalışmamız ise İl Özel İdare Müdürlüğü kaynaklı olarak yüksek verimli manda ırklarının sürüye katımının sağlanarak melezleme yolu ile et ve süt veriminde artış sağlamaktır.

Bu proje ile ilgili çalışmalarımız devam etmektedir.

Mevcut süt ve et üretiminin pazarlanması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Şu anda üreticilerimiz tamamen kendi imkanları ile sütlerini pazarlamaktadır. Şu anda üreticilerimiz sütlerini sadece süt olarak pazarladıkları gibi, yoğurt, kaymak ve peynir gibi ürünlere işlemek sureti ile de tüketiciye ulaştırmaktadır.

Ama bu ürünler ev şartlarında işlenmektedir. Bununla ilgili herhangi bir tesisimiz bulunmamaktadır. Yine etler de kırmızı et olarak kasaplarda satılmaktadır.

Bizim de birlik olarak amacımız bölgemizde bir yandan manda sütü ve eti üretimini artırma çalışmaları yapmak bir yandan da sütü yoğurda, kaymağa ve peynire işleyebilecek sütün uzun süre hijyenik şartlarda muhafazasını sağlayabilecek ünitelerin kurulması yönünde hareket etmektir.

Yine manda etini de sucuk, pastırma gibi ürünlere işleyecek entegre tesislerin yapılması amaçlanmaktadır.

Böylece hem manda üreticilerimizin ekonomik geliri yükselecek hem de bu işletmeler sonucunda işgücü istihdamları sağlanıp katma değer oluşturulacaktır.

Bu durumdan da hem ilçe ekonomimiz hem de ülke ekonomimiz faydalanacaktır.

Vermiş olduğunuz bilgilerden dolayı teşekkür ederiz.

HASAN ÇELEBİ ile BİR SÖYLEŞİ

Hasan Bey kaç yıldır manda yetiştiriciliği yapıyorsunuz?

Manda yetiştiriciliği bizde dedelerimizden beri devam etmektedir.

İşletmenizde geçtiğimiz yıllardaki manda mevcudu ile şu anki mevcut arasında fark var mı?

İşletmemde geçtiğimiz yıllarda ortalama 20-25 baş manda hayvanımız varken şu anda 10 baş mandam bulunmaktadır.

Bunun sebebi nedir?

Mevcut manda hayvanlarımızın süt veriminin düşük olması, manda sütü ve etini yeterince değerlendiremememiz, süt sığırcılığına ve sebze yetiştiriciliğine yönelmemize neden olmuştur.

Manda yetiştiriciliği ile süt sığırı yetiştiriciliğini kısaca karşılaştırabilir misiniz?

Biz mandalarımıza Kasım-Nisan ayları boyunca yaklaşık 6 ay ahırımızda bakarız. Süt sığına göre daha az bakım isterler. Nisan ayından sonra ise sulak alanlara bırakırız. 6 ay boyunca kendi kendilerine açıkta beslenirler.

Gebe olan hayvanlar orada doğururlar. Yani manda hayvanının bakımı mera ve sulak alanların olduğu yerde çok kolaydır. Sığır yetiştiriciliğinde ise daha fazla özen gerekmektedir.

Bunun yanında süt sığırlarının sütünün pazarlanması, sığır etinin daha fazla talep görmesi ve Devlet Desteklerinin süt sığırcılığına yapılması dolayısı ile manda yetiştiriciliğine göre daha avantajlıdır.

Manda yetiştiricileri birliğine üye misiniz?

Evet üyeyim.

Birliğin size ne gibi katkıları olacağına inanıyorsunuz?

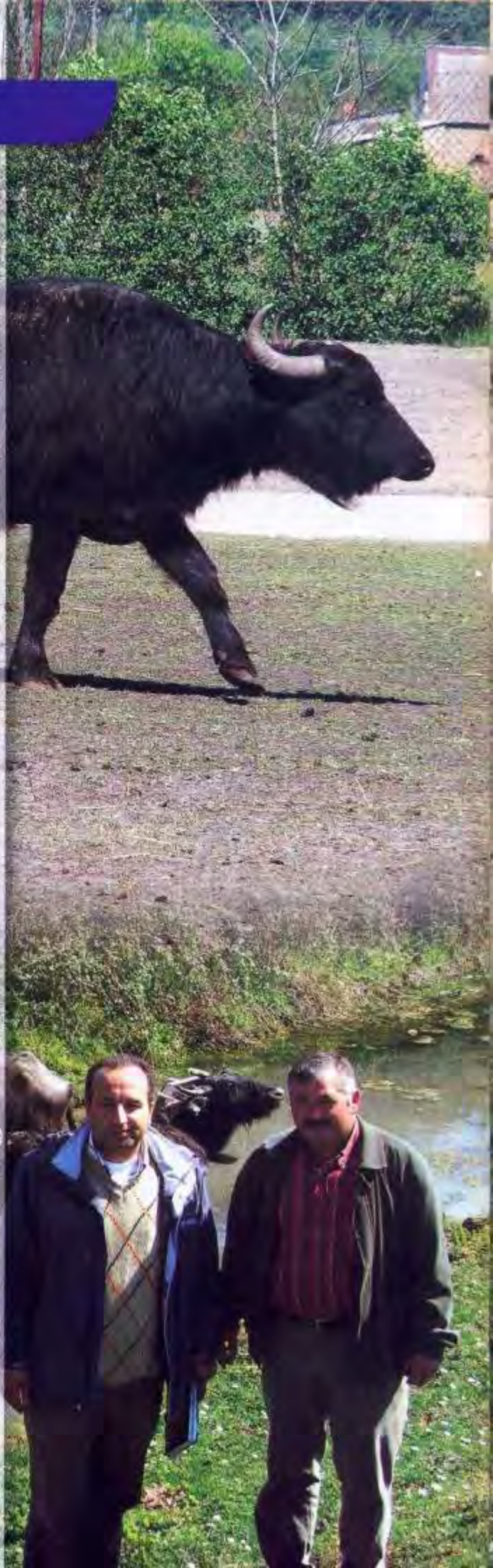
Birlikten kuvvet doğar sözünden hareket edersek manda yetiştiriciliğinin tanıtımının yapılması, yaygınlaştırılması, elde edilen sütün ve etin en iyi şekilde değerlendirilmesi ve birlik sayesinde mevcut mandalarımızın ıslah edilerek et ve süt üretiminin artırılması yönünde katkısı olacağına inanıyorum.

Sizce manda yetiştiriciliğindeki sorunların giderilmesi için ne yapılmalıdır?

Öncelikle Çiftçilerin manda yetiştiriciliği hakkında bilgilendirilmeleri gerekir.

Yine Tüketicilerinde manda sütü ve etinin insan beslenmesindeki önemi konusunda bilinçlenmeleri sağlanmalıdır.

Vermiş olduğunuz bilgiler için teşekkür ederiz

Sizi tanıyabilir miyiz ?

Ben Şeyhören Köyü çiftçilerinden İbrahim ÖZÇAMCA. **Kaç yıldır manda yetiştiriciliği yapıyorsunuz?**

Çocukluğumdan beri manda yetiştiriciliği yapmaktayız.

Şu anda kaç mandanız var. Daha önceki yıllarda ne kadar mandanız vardı?

Şu anda 15 mandam var. Yakın geçmişe kadar 40 baş mandamız vardı.

Bu azalma neden kaynaklanmaktadır?

Şu anda manda yetiştiriciliğinden hiç para kazanamıyoruz. Aslında tamamen bırakacaktım fakat mandacılık bizim için artık kültürümüzün bir parçası oldu. Geçtiğimiz senelerdeki ekonomik ihtiyaçlarımızla şu andaki ihtiyaçlarımız arasında büyük fark var. Şu anda daha fazla gelir getiren sebze ağırlıklı üretim yaptığımız için manda sayımızda düştü.

Mevcut mandalarınızın ortalama günlük süt verimi ne kadar?

Yaklaşık 2-3 litre arasında değişiyor. Bu bölgedeki mandalardan da zaten ancak bu kadar verim alınabiliyor. Şu anda sağlıklı hayvanlarımdan günde ortalama 10-12 litre süt elde ediyorum.

Peki bu sütleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bir miktarını ev ihtiyacı olarak kullanıyoruz. Bazen tamamen süt olarak satıyoruz. Bazen peynir bazen kaymak bazen de yoğurt olarak satıyoruz.

Manda sütünün kilosu ne kadar şu anda?

Şu anda 1,00 TL civarında. Ama bu rakam maalesef yeterli değil.

Manda yetiştiricileri birliğine üye misiniz?

Evet üyeyim. Zaten birliğin kurulması biz manda yetiştiricilerini biraz olsun umutlandırdı. Çünkü birlik sayesinde yeni projeler üretilmeye başlandı. İnşallah çok daha iyi olur. Bizde birliğe elimizden gelen desteği yapmalıyız tabi ki.

Şu anda manda yetiştiricilerinin sorunları nelerdir?

Önce mevcut hayvanlarımızın süt veriminin düşük olması tabi ki. Özellikle beslenmesine dikkat edersek verim artar mı diye düşündüm ve ona göre yem verdim. Fakat maalesef verimde artış olmadı. Yani mevcut ırklarımızın verimi düşük. Ayrıca elde ettiğimiz sütü değer fiyatından pazarlayamıyoruz. Mevcut hayvanlarımızı sadece 6 ay sağabilme şansımız var.

Diğer 6 ay hayvanlar başıboş durumda göllerde meralarda olduklarından sağım yapılamıyor. Zaten hayvanların süt verimi düşük olduğundan oralara gidip gelmesi sağılan süten daha fazla masrafa yol açıyor.

Peki sizce manda yetiştiriciliğinin cazip hale gelmesi için neler yapılmalı?

Bence mevcut mandalarımızın et ve süt verimini artırıcı çalışmalar yapılmalı. Zaten bildiğim kadarı ile bununla ilgili çalışmalar birlik tarafından başlatıldı.

Meralarımızın ıslah edilmesi gerekli. Ayrıca meralarda hayvanların sağımın yapılabileceği barınaklar inşa edilmeli. Mevcut et ve süt üretimini artırma çalışmalarının yanında et ve sütü işleyen tesislerin kurulmasına hız verilmeli.

Vermiş olduğunuz bilgiler için teşekkür ederiz.

21 MAYIS DÜNYA SÜT GÜNÜ

Süt, gelişme çağındaki olan çocuklar için içermiş olduğu besin maddeleri nedeniyle vazgeçilmez bir gıdadır. Özellikle okul çağındaki çocukların sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi amacıyla Uluslararası Sütçülük Federasyonunca 21 Mayıs "Dünya Süt Günü" olarak kutlanmaktadır.

Bu etkinlikler çerçevesinde bu yıl da, ilimizde ve ilçelerimizde, İl ve İlçe Müdürlüklerimiz elemanlarınca okullarda Süt tüketiminin teşviki amacı ile 21 Mayıs Perşembe günü "Süt ve Süt Tüketiminin Önemi" konulu sunum ve kullama programları yapılmıştır. İl Müdürlüğümüzce İlkadım İlçesi Anıburnu İlköğretim Okulunda öğrencilere yönelik Süt ve süt ürünlerinin önemini vurgulayan bir sunu yapılarak akabinde tüm öğrencilere süt ve süt ürünleri ikram edildi. Yine aynı amaçla 21 Mayıs Perşembe günü saat 12.30'da Cumhuriyet Meydanında bir kutlama etkinliği yapılarak, söz konusu etkinlikte halkımıza, Süt ve Süt Ürünlerinin beslenmemizdeki önemini anlatmak, süt ve süt ürünleri tüketimini arttırmaya teşvik etmek amacı ile vatandaşlara ve süt ve süt ürünleri ikram edilerek konuyla ilgili broşürler dağıtılmıştır.

Dış Ticaret Müsteşarlığı verilerine göre Dünyada 653 milyon ton süt üretilmekte olup, bunun 11,1 milyon tonu Türkiye de üretilmektedir. Samsun ilinin süt üretim miktarı ise 398,241 tondur. Yine Türkiye Süt Et ve Gıda Üreticileri Birliği verilerine göre kişi başına süt ve süt ürünleri tüketimi Amerika da 292 litre, Avrupa da 342 litre Türkiye de ise 146 litredir.

Dengeli beslenme için günlük protein ihtiyacı her kg vücut ağırlığı için yaklaşık 1 gr olup, bunun yarısının hayvansal kaynaklı olması önerilmektedir. Hayvansal ürünler içerisinde süt insan hayatının her dönemdeki beslenmesinde en başta yer alan ve vücudumuzun ihtiyacı olan besin elementlerinin tamamına yakın kısmını bileşiminde bulunduran tek gıdadır. Süt proteini hücre ve dokuların oluşmasında yıpranan kısımların onarılmasında rol oynayarak büyüme ve gelişmeyi sağlar. Yarım litre süt 9 yaşındaki bir çocuğun günlük protein ihtiyacının 1/3 ünü karşılamaktadır.

Süt yağı büyük bir enerji kaynağı olmakla birlikte bünyesinde beslenme açısından önemli yağ asitlerini bulundurması ve vücudumuz için gerekli olan A,D,E ve K vitaminlerinin taşıyıcısı olduğundan beslenmede önemlidir. Süt yağındaki fosfolipitler beyin ve sinir hücrelerinin hayati önem taşıyan kısımlarını oluşturmaktadır.

Gerek süt ve gerekse süt ürünlerini, bilinçli ve vücut ihtiyacı kadar tüketmek süt ve süt ürünlerini sofradan eksik etmemek, üretim izinleri bulunan UHT paket sütleri tercih etmek büyük önem arz etmektedir.

TERME'de HAYVANCILIK KOOPERATIFI

İlimiz Terme İlçesi Hüseyinmescit Beldesinde Bakanlığımız Yatırım Programından büyük bir Hayvancılık Projesi gerçekleştirilmiştir.

Kooperatife Uygulanan proje Kooperatif Mülkiyetinde 300 Başlık (ÖZEL Proje) Damızlık Sığır Yetiştiriciliği Projesi olup, 2007 mali yılında yatırım programına alınmış ve 2008 yılı içerisinde sabit yatırımlarını tamamlamıştır. Kooperatifin Canlı Demirbaşları Damızlık Belgeli (Mavi Sertifika Belgeli) Holstein Irkı olup hayvan teslimi 2009 yılı Şubat ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında Kooperatife sabit yatırım Kredisi olarak 1.790.000,00 TL ve Canlı Demirbaş Kredisi olarak 1.199.400,00 TL Kredi olmak üzere Toplamda 2.989.400,00 TL Kredi kullanılmıştır. Kullanılan Kredilere % 5 faiz uygulanmış olup ilk yılı ödemesiz ikinci yıl faiz olmak üzere geri kalanı 10 yılda 10 eşit taksit olmak üzere 12 yıllık vade yapılmıştır.

Uygulanan proje Kooperatif Mülkiyetinde özel proje olduğundan sabit yatırımlarda her türlü tesis proje dahilinde gerçekleştirilmiştir. Uygulanan proje sonucunda Bölgenin en büyük modern süt sığircılığı tesisi oluşturulmuştur. Proje dahilinde 750 Başlık Hayvan Barınakları, 5 adet yaklaşık 2000 ton kapasiteli Slaj Çukurları, Kaba ve Kesif yem depoları, Gübre çukurları, aynı anda 36 hayvanın sağladığı bilgisayar donanımlı, modern sağım Ünitesi, Doğum ve revir bölümü, idari bina, bakıcı evi, buzağı kulübeleri v.s. olarak gerçekleştirilmiştir.

Uygulanan proje Samsun İlinde olduğu kadar il dışından da üretici ve kooperatiflerin ilgisini çekmekte olup, her gün ziyaretçi akınına uğramaktadır. Uygulanan Proje bölgede büyük bir heyecana yol açmış olup, bölge hayvancılığına büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

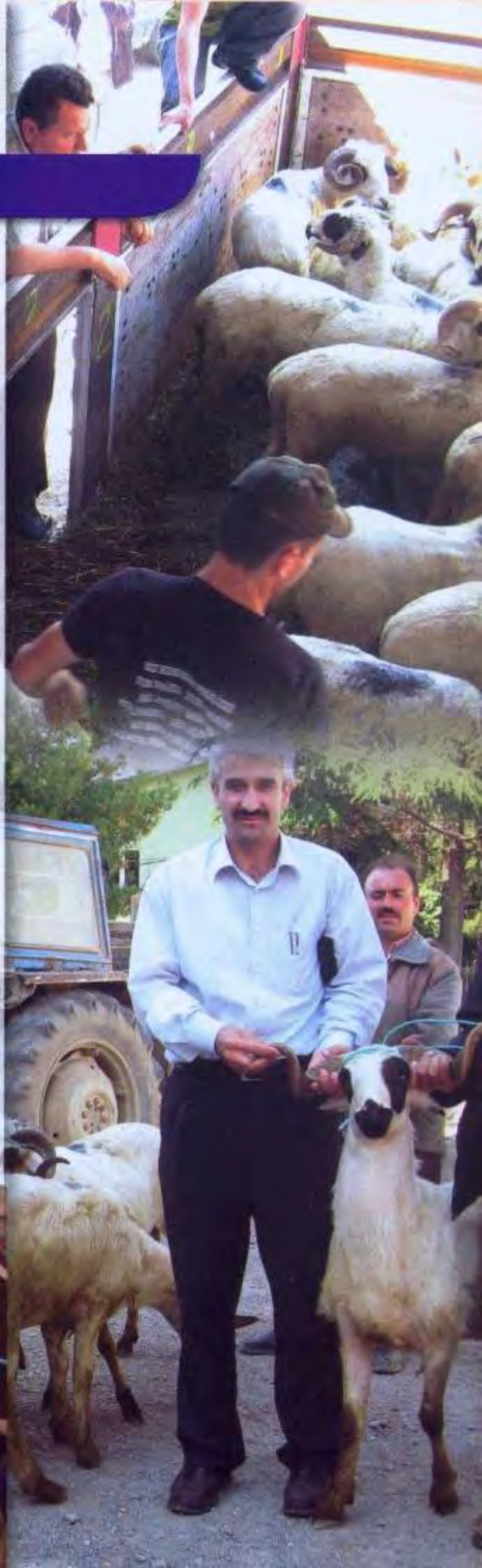
DAMIZLIK BAFRA KOÇU DAĞITIMI

İl Tarım Müdürlüğü tarafından, İl Özel İdaresi Bütçesi kanalıyla, "**Karayaka Koyunlarının Verim Düzeylerinin İyileştirilmesi**" projesi kapsamında, yetiştiricilerimize, TİGEM Amasya Gökhöyük Tarım İşletmesi Müdürlüğünden temin edilen, **Damızlık Bafra koçu** dağıtılmıştır. Proje kapsamında Bafra İlçesine 50, Alaçam ve Çarşamba İlçesine 25'er koç verilmiştir.

Tüm Karadeniz Bölgesinde olduğu gibi ilimiz genelinde de hakim koyun ırkı Karayaka' dır. Diğer ırklarla karşılaştırıldığında Karayaka koyunları küçük cüsseli, et verimleri düşük ama et kalitesi iyi olan hayvanlardır. Süt verimleri 30-40 kg olup, ikizlik oranı %4-6' dır. Yıllık yapağı verimleri ise 1.5-2.0 kg' dır.

Bafra koyunu ise Sakız X Karayaka melezlemesi ile TİGEM Gökhöyük Tarım İşletmesinde elde edilmiş, %75 Sakız, % 25 Karayaka özelliği taşıyan melez bir tiptir. Adı geçen işletmede yetiştiriciliği halen devam etmekte ve çevre il ve ilçelere de damızlık amacıyla verilmektedir. Yüksek döl ve süt verimine sahiptir. Et kalitesi de oldukça iyidir. Ortalama canlı ağırlıkları toklularda 52.3 kg, koyunlarda ise 62.7 kg, laktasyon süt verimleri 120-130 kg, ortalama yapağı verimi de 2.2 kg'dır. Doğuran 100 koyundan 202 baş kuzu alınabilmektedir.

Karayaka sürülerine Bafra koçu katılması ile sürülerde et, süt, döl ve yapağı verimlerinin iyileştirilmesine katkıda bulunulacak ve dolayısıyla da yetiştiricilerimizin daha fazla gelir elde etmeleri sağlanacaktır.

SU ÜRÜNLERİ KONULU TOPLANTI

Bilindiği gibi, İçsularda su ürünleri avcılığı yapan balıkçı teknelerine 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu gereği İl Müdürlüğümüzce "Gemiler İçin Su Ürünleri Ruhsat Tezkeresi" düzenlenmektedir. Bu kapsamda, Bafra Balık Gölleri(Bafra)'nda 45 adet, Bafra Balık Gölleri(Ondokuzmayıs)'nda 28 adet, Karaboğaz Gölü(Alaçam)'nda 5 adet, Karaboğaz Gölü(Bafra)'nda 15 adet, Altinkaya Barajı(Bafra)'nda 15 adet, Altinkaya Barajı(Vezirköprü)'nda 46 adet, Derbent Barajı(Bafra)'nda 59 adet, Hasan Uğurlu Barajı(Ayvacık)'nda 15 adet, Suat Uğurlu Barajı(Ayvacık)'nda 8 adet olmak üzere toplam 221 adet içsu aracı balık avcılığı yapmak üzere ruhsatlandırılmıştır. Balıkçı teknelerinin ruhsatlarının, yasa gereği her 2 yılda bir vize edilmesi gerekmektedir.

Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı tarafından hazırlanan ve 21.10.2006 tarih ve 26326 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan İç Su Araçları Yönetmeliği'nin 14.maddesi gereği iç sularda faaliyet gösterecek araçların "İç Su Aracı Muayene Belgesi" ve "İçsu Aracı Çalışma Ruhsatı" na sahip olma zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak, yönetmeliğin yayımından bu yana 2(iki) yıldan daha fazla süre geçmiş olmasına rağmen, iç su aracı balıkçı teknelerinin ruhsatlarının vize işlemleri esnasında istenilen "İçsu Aracı Çalışma Ruhsatı" balıkçı teknesi sahipleri tarafından ibraz edilememekte ve su ürünleri avcılık ruhsatlarının vizesi yapılabilmesi ve mağduriyetin giderilmesi amacıyla eğitim toplantısı yapılmıştır. Toplantıya, Denizcilik Müsteşarlığı Samsun Bölge Müdürlüğü'nden GSK Başkanı Hasan ÖZER ve Başkavuz Tahir OĞUZ eğitmen olarak katılmışlardır. İl Müdürlüğümüzce ilgili Belediye Başkanlıkları ve S.S. Su Ürünleri Kooperatiflerine yönelik olarak yapılan toplantıda, belediye ve kooperatiflerin konu ve belgelerin doldurulma usulü hakkında yeterli bilgi sahibi olmaları amaçlanmıştır.

Toplantı, iki oturumlu yapılmış olup, öğleden önce yapılan birinci oturumda "İçsu Aracı Çalışma Ruhsatı düzenlenmesi", öğleden sonra yapılan ikinci oturumda ise, "İç sularda av yasakları kontrolleri ve iç su av araçlarında ağ göz açıklıklarının düzenlenmesi" konuları görüşülmüştür.

Öğleden sonra yapılan ikinci oturumda, içsularda avcılık yapılan Sudak balıkları, Kerevitler ve Su bitkilerinin (Saz-Kamış) karaya çıkış yerleri belirlenmiştir. Ayrıca ay aracı olarak kullanılan uzatma ağlarının en geç 01.09.2010 tarihinden itibaren tamamen ip ağ olarak kullanılmasına, sazan ağlarının göz açıklıklarının 140 mm, Kefal ağlarının göz açıklıklarının 80 mm ve Ekim ayı başından Şubat ayı sonuna kadar kullanılmasına, Ladik Gölünde kullanılan Turna ağının göz açıklığının 90 mm olmasına ve kullanılan tüm av araçlarının İl veya İlçe Müdürlüklerimiz kontrolörleri tarafından markalanmasına yönelik kararlar alınmıştır. Balıkçıların ellerinde mevcut ağların dönüşümünü sağlamak amacıyla ağlar hakkında alınan kararların 01.09.2010 tarihinde uygulamaya konması benimsenmiştir.

BİÇER DÖVER KURSLARI

İl Müdürlüğümüz Çiftçi Eğitim ve Yayın Şubesi tarafından organize edilip 2009 yılı çalışma programı doğrultusunda açılan "Biçerdöver Operatörleri Yetiştirme Kursunun" 2009 yılı için sonuncusu Bafra İlçemizde gerçekleşmiş olup, bu ilçemizde 3 kursta toplam 51, Vezirköprü İlçemizde 16, Terme İlçemizde 14 kişi olmak üzere bu sene toplam 81 kişi eğitilerek "Biçerdöver Operatörü Belgesi" alması sağlanmıştır.

Bu kurslarla birlikte 2001-2009 yılları arasında toplam 448 kişi eğitilerek "Biçerdöver Operatörü" olmaları sağlanmıştır.

DİKKAT! KENELER TATİLDEN DÖNÜYOR

Her yıl onlarca kişinin hayatı kaybetmesine neden olan Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA) hastalığı, etkeni virus olan bir enfeksiyon hastalığıdır. Hastalığın etkeni olan virusu taşıyan keneler; yabani hayvanlar, çiftlik hayvanları ve insanlar arasında virusun taşınmasına ve çoğalmasına aracılık etmektedirler. İnsanlar, kene tutunması veya kenenin tutunmuş olduğu evcil hayvanın kan ve dokuları ile temas etmesi sonucu hastalığa yakalanırlar. Hasta insanların kanlarıyla kontrolsüz temas ile insandan insana hastalığın geçmesi de söz konusudur.

Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA) ile ilgili olaylar başlamadan önlem alındığı takdirde etkili sonuçlar alınmakta, daha sonra yapılan müdahalelerde etkinlik azalmaktadır. Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA) hastalığı ile mücadele için 3 aşamalı bir plan öngörülmekte olup, bu yöntemler, direkt kenelerle mücadele, bilgilendirme ve tedavi olarak sıralanmaktadır. Bu yöntemler içerisinde de en etkin yöntemin bilgilendirme olduğu belirtilmektedir.

Bu kapsamda; 2009 yılında da Kene Mücadelesi için gerekli tüm hazırlıklarımız tamamlanmıştır. İlimizde KKKA Hastalığı ile ilgili olarak 50000 adet broşür ile 3000 adet afiş bastırılmış ve bu afiş ve broşürler eğitim faaliyetlerinde kullanılmak üzere İlçe Tarım Müdürlüklerimize dağıtılmıştır. Tüm İl, İlçe ve köy merkezlerimizde eğitimlere bütün hızıyla devam edilmektedir.

1 Mart 2009 tarihi itibarıyla başlayan Programlı Şap ve Kuduz aşılama çalışmaları beraberinde kampanyalı kene mücadele çalışmaları da başlatılmıştır. Sağlık Bakanlığı yerel teşkilatlarınca riskli olarak belirlenen yerlere öncelik verilmek üzere Samsun İl'inde mevcut olan **299.090** Büyükbaş Hayvan ile **165.736** Küçükbaş Hayvanın ve bunlara ait **98.072** adet hayvancılık işletmesinin Mart-Eylül ayları arasında 2 defa olmak üzere ilaçlanması planlanmıştır. Bugün itibarı ile **150.828** büyükbaş ve **43.020** küçükbaş hayvan ilaçlanması gerçekleştirilmiştir olup çalışmalar devam etmektedir.

FRESH ANTALYA YAŞ SEBZE MEYVE FUARINA SAMSUN DAMGASI

İl Tarım Müdürlüğünce Samsun İl Özel İdaresine sunulan Yeni Tarım Tekniklerinin Çiftçilere Tanıtımı Projesi çerçevesinde katılımı düşünülen üç fuardan birincisi Fresh Antalya Yaş Sebze Meyve Fuarı olup Antalya'da 19-21 Mart 2009 tarihlerinde üçüncüsü düzenlenen Fresh Antalya Yaş Sebze Meyve Fuarına, Samsun İl Özel İdaresi katkısıyla ve Samsun İl Tarım Müdürlüğü ile Bafra İlçe Tarım Müdürlüğü organizasyonu çatısı altında ilimizde tarımsal alanda faaliyet göstermekte olan 6 firma katılmıştır. Fuara Bafra ilçesinden Bafra Sebze Meyve İhracat İthalat Ltd. Şti., Bafra Sebze Üreticileri Birliği, Bafra Salça, 19 Mayıs ilçesinden SAMMEY Meyvecilik An. Şti., Çarşamba ilçesinden Organik Fındık Üreticileri Birliği ve Tekkeköy ilçesinden AKSA Tarım firmaları katılım sağlamıştır.

Samsun'da üretimi ve pazarlaması yapılan tarımsal ürünlerin sektör paydaşlarına tanıtımının yapılması, yeni pazar olanaklarının geliştirilmesi, yurtdışı pazarlara Samsun tarımsal ürünleri olarak yeni açılımların yakalanması amacıyla fuara büyük bir önem verilmiş ve bu bağlamda fuarda gerekli görüşmelerde bulunulmuştur. Fuara Meyve ve Sebze Teknolojileri alanında faaliyet gösteren 130 firma katılmıştır. 3 gün boyunca fuara yaklaşık 2500 katılımcı ziyarette bulunmuştur. Ziyaretçilerin önemli bir kısmı ülkemizden olmakla birlikte yurtdışından Polonya, Slovenya, Gürcistan, Ukrayna, Rusya, İran, Almanya, İtalya ve Hollanda'dan da ziyaretçiler olmuştur. Standımıza gelen ve ilimizde yapılan tarımsal üretim hakkında bilgi almak veya ürün satın almak isteyen ziyaretçilere gerekli bilgiler verilmiştir. Standta görev yapan Rusça ve İngilizce bilen tercümanların yardımıyla gelen her yabancı katılımcıya ilimiz tarımı ve üretim potansiyeli ile pazarlama koşulları hakkında birinci elden bilgi verilmiştir.

Samsun İl Özel İdare Müdürlüğünce standın kira bedeli olan 14.000 TL karşılanmış olup standı katılan tüm firmalar kendi masraflarını karşılamışlardır. Yapılan bu çalışma ile İl Özel İdaresince ilimiz tarımına katkı anlamında verilen finansal desteğin önemli düzeyde bir geri dönüşüm yaratması söz konusudur. Fuarın ilk gününden itibaren ilimiz standına çok yoğun ilgi olması gelecekte sektörde yaşanabilecek olası hareketliliğin de temellerini oluşturmaktadır. Özellikle ihracatçı ve pazarlamacı kuruluşların yoğun ilgi gösterdiği standımızda üretici ile sektörün diğer paydaşlarının bir araya gelmesi sevindirici bir gelişme olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca standımızı ziyaret eden Gürcistan Tarım Bakanı ile Bakanlığımızın müsteşarı ilimiz tarımına dikkat çekmiştir. Fuarın ikinci günü ise Bakanlığımız Müsteşar Yardımcısı Dr. Ramazan KADAK ile TÜGEM Genel Müdürü Ali KARACA standımızı ziyaret ederek çalışmalarımız hakkında bilgi almışlardır.

Standın fuarda ilgi odağı olması kışık sebze ve meyve yetiştiriciliğinde ilimizin gelecek yıllarda gözde bir üretim merkezi olma anlamında da öne çıkmasını sağlamıştır. Özellikle Bafra ilçemizde yaygın yetiştiriciliği yapılan biber ve domates üretimine bağlı salça sektörünün de bu tanıtımdan oldukça önemli düzeyde yararlandığı görülmektedir. Organik Tarım yetiştiriciliğinde ilimizde önemli bir yeri olan fındık üretiminin de tanıtımı yapılmıştır.

Ayrıca standı gelen katılımcılara brokoli çorbası ikram edilerek kışık sebzelerde önemli yeri olan brokolinin Türk damak tadına uygun olduğu ve bunun yetiştiriciliğinin de Bafra İlçemizde yapıldığı, bu konudaki taleplerin de karşılanması anlamında Bafra'nın şansının yüksek olduğu vurgusu yapılmıştır.

Ülkemizde tarımsal sektörde üretim ve pazarlama konularında faaliyet gösteren firmaların yer aldığı fuarda gerek görsel gerekse faaliyet anlamında öne çıkan ilimiz standına ilgi her geçen gün artmakta, ilimiz tarımının tanıtımı anlamında ivme kazandırıcı tanıtım çalışması sürmektedir. Samsun İl Tarım Müdürlüğü ile Bafra İlçe Tarım Müdürlüğü hitap ettiği sektörün temsilcilerine kendilerini ifade etmeleri anlamında önemli bir destek vererek bu konuda da öncü, yenilikçi ve atılımçı bir kuruluş olduklarını kanıtlamıştır.

FINDIK KOKARCA SI İLE MÜCADELE UYGULAMA PROJESİ

Fındık üretiminde ve özellikle ihraç edilen fındıklarda kalite açısından sorun olan Fındık Kokarcası ile ilgili ilimizde 3 yıl süreli uygulanacak "Fındık Yeşil Kokarcası Mücadele ve Uygulama Projesi" tanıtım toplantısı İl Müdürlüğümüz toplantı salonunda yapıldı.

Proje ile ilgili Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğünden Şube Müdürü M. Emin ŞAHİN, Uzman Kadir MELAN, Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsünden konu uzmanları Dr. Kibar Ak. ve Uzman Doğan IŞIK tarafından Bafra, Ondokuzmayıs, Atakum, İlkadım, Canik, Tekkeköy, Çarşamba, Terme, Salıpazarı ve Ayvacık İlçe Tarım Müdürlüklerinden İlçe müdürleri ve teknik elemanlara bilgi verildi. İlimizde konu ile ilgili ilçe müdürlüklerinde çiftçi eğitim toplantılarına, sürveylere ve mücadele eşiğine gelen alanlarda mücadele yapılması konusunda karar alındı

I. ULUSAL FOTOĞRAF YARIŞMASI DÜZENLENİYOR

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayın Dairesi Başkanlığı, 'Tarım ve İnsan' temalı "1. Ulusal Fotoğraf Yarışması" düzenleyecektir.

Toprak sevgisi ve tarımın önemine dikkat çekmek amacıyla yapılan yarışmada her türlü tarımsal faaliyetler ile hayvancılık, toprak, su, su ürünleri, gıda ve muhafazası, tarım ürünlerinin işlenmesi, çiftçi, köy yaşamı ile ilgili fotoğraflar değerlendirilecek.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayın Dairesi Başkanlığı tarafından 2009 yılında birincisi gerçekleştirilecek olan **Ulusal Fotoğraf Yarışması**'na başvurular 10 Nisan'da başlıyor. Genel katılım, çiftçi ve üreticiler, ilk ve orta öğretim öğrencileri, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı mensupları olmak üzere 5 kategoride düzenlenen fotoğraf yarışmasında, 2009 yılı konu başlığı **'Tarım ve İnsan'** olarak belirlendi.

Denizbank Genel Müdürlüğü ve Canon Mas Deha'nın katkılarıyla hazırlanan yarışmaya müracaatlar 10 Nisan 2009'da başlayıp 20 Temmuz 2009'da sona erecektir.

Eseri ödüle layık görülen 11 yarışmacıya toplamda 8 bin 250 TL Denizbank çeki ve Canon fotoğraf makineleri hediye edilecektir. Ayrıca dereceye giren eserler sergilenecektir.

Yarışmaya katılım için gerekli olan form ve geniş bilgiyi Samsun İl ve İlçe Tarım Müdürlükleri ile internet adresinden alabilirsiniz.

ÖDÜLLER VE YARIŞMA İLE İLGİLİ Ayrıntılı Bilgi İçin;

www.tarimyayin.gov.tr

T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayın Dairesi Başkanlığı

İvrekli cad. Sıhhiyeçik sk. No:10 Yenimahalle/ANKARA

(0312) 315 60 50 147 Fax: (0312) 344 81 40

e-mail: yayin.foto@tarim.gov.tr

DenizBank

ve **Canon** katkısıyla

REÇETE YAZMA YETKİ BELGESİ EĞİTİMİ

12 Şubat 2009 Tarihinde yürürlüğe giren " Bitki Koruma Ürünlerinin Reçeteli Satış Usul ve Esasları hakkında Yönetmelik " gereği 20-22 Nisan 2009 tarihleri arasında Reçete Yazma Yeterlilik Belgesi Eğitim çalışmasının ikincisi İl Müdürlüğümüz Toplantı Salonunda yapılmıştır.

Müdürlüğümüze konuyla ilgili 119 kişi müracaat etmiş olup 100 kişi eğitime devam ederek sonunda yapılan sınavda başarılı olmuştur.

Başarılı olan katılımcılar Reçete Yazma Yeterlilik Belgesi almaya hak kazanmışlardır.

Yukarıda belirtilen tarihler arasında yapılan eğitimde katılımcılara İl Müdürlüğümüz Bitki koruma Hizmetleri ile Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünde görevli konusunda uzman elemanlar tarafından Ziraî Mücadele Teknikleri, Hastalık ve Zararlıların Tanısı ve Uygulama, Bitki Koruma Ürünlerinin Formülasyonları, Pestisitlerde Bekleme Süresi ve Pestisit Kalıntıları, Bölgemizdeki Kültür Bitkilerinde Görülen Hastalık ve Zararlıların Teşhisi ve Mücadele Yöntemleri ile Yönetmelik ve Mevzuatlarla ilgili bilgiler verilmiştir.

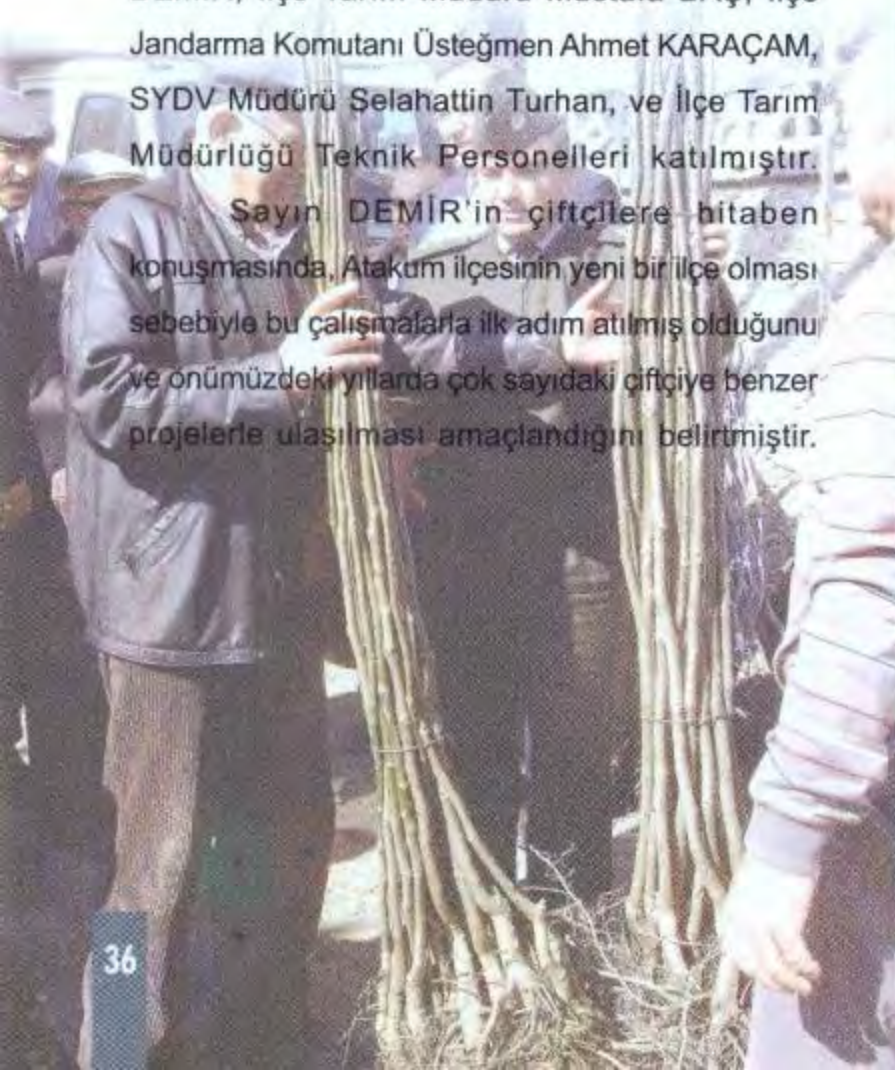
ATAKUM MEYVECİLİĞİNDE DEĞİŞME

Atakum meyveciliğini geliştirmek ve çiftçilere istihdam sağlamak amacıyla, İlçe Tarım Müdürlüğü tarafından hazırlanan 2009 yılı bodur elma ve ceviz projeleri kapsamında, Kaymakamlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından alımı gerçekleştirilen bodur elma ve ceviz fidanı dağıtımı yapılmıştır.

Bu proje kapsamında; Taflan, Sarayköy ve Yukarı Aksu Köylerindeki toplam 6 çiftçiye 18 dekarlık alana 3600 adet bodur elma fidanı, Akalan, Çatmaoluk, Erikli, Elmaçukuru, Kurugökçe ve Şenyurt Köylerindeki 35 çiftçiye ise 155 dekarlık alana 2325 adet ceviz fidanı verilmiştir.

Fidan dağıtım törenine Kaymakam Salim DEMİR, İlçe Tarım Müdürü Mustafa BAŞ, İlçe Jandarma Komutanı Üsteğmen Ahmet KARAÇAM, SYDV Müdürü Selahattin Turhan, ve İlçe Tarım Müdürlüğü Teknik Personelleri katılmıştır.

Sayın DEMİR'in çiftçilere hitaben konuşmasında, Atakum ilçesinin yeni bir ilçe olması sebebiyle bu çalışmalarla ilk adım atılmış olduğunu ve önümüzdeki yıllarda çok sayıda çiftçiye benzer projelerle ulaşılması amaçlandığını belirtmiştir.

SERTİFİKALI TOHURLUK KULLANIMI YAYGINLAŞIYOR

İl Müdürlüğümüzce Bitkisel Üretimde sertifikalı tohumluk kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla Samsun İl Özel İdaresi destekli Ayçiçeği ve Soya Fasulye tohumluklarının dağıtımı yapılmıştır.

Dağıtımı yapılmış olan 1.000 kg Sanbro MR çeşidi Ayçiçeği tohumluğu Vezirköprü ve Havza ilçelerinde, 13.875 kg Nova çeşidi Soya Fasulye tohumluğu da Terme ve Çarşamba İlçelerimizde üretim yapacak olan çiftçilere dağıtılmıştır.

Ayrıca dağıtımı yapılmakta olan 5.000 kg korunga tohumluğu Altınova Tarım İşletme Müdürlüğünden temin edilerek Kavak, Asarcık ve Havza İlçelerinde, 35.000 kg Marfona çeşidi patates tohumluğu Ladik ve Vezirköprü İlçelerinde dağıtılmıştır.

BAV TOPLANTISI DÜZENLENDİ

21.04.2009 Tarihinde İl Müdür V. Kadir İSPİRLİ başkanlığında 7 Şube Müdürü ve 17 ilçe müdürlüğünün katılımıyla BAV (Bilgi alışverişi) toplantısı düzenlendi. Toplantıda gündem gereği Destekleme Şube Müdürü Recep KIRBAŞ tarafından Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi programıyla ilgili sunu yapılmış alet makine alımlarıyla ilgili uygulama esasları anlatılmış ve uygulamadaki sıkıntılar ve çözümleri görüşülmüştür. Daha sonra gündem gereği İl Özel İdare projelerinde ihale aşamaları ve izlenecek yol ile ilgili olarak Proje ve İstatistik Şube Müdür V. Ayhan AKDENİZ tarafından katılımcılar bilgilendirilmiş ve konuyla ilgili değerlendirmeler yapılmıştır, yine gündem gereği Genel bütçe ödeme işlemleri ve Özel İdare Projelerinden alınan katkı payları ile ilgili olarak İl Müdür Yardımcısı İsmail DEMİR ve İdari ve Mali İşler Müdürü Fuat ÇOŞKUN tarafından bilgiler verilmiştir. Toplantı konularla ilgili bilgi alışverişleriyle ve karşılıklı soru cevap şeklinde devam etmiş olup İl Müdür V. Kadir İSPİRLİ ise bakanlıkta üzerinde çalışılan “**Üretim Havzaları ve Destekleme Sistemi**” konusunda bilgi vermiş olup yakın gelecekte ilimiz ve dolayısıyla ülkemiz için çok önemli olan ve Türkiye'nin 30 havzaya bölüneceği Samsun ilinin 18. ve 19. havza içerisinde kaldığını, konunun İlçe Müdürleri tarafından takip edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Konuyla ilgili olarak da Proje ve İstatistik Şubesi tarafından 27 Nisan 2009 tarihinde ilçe sorumlularının katılımıyla İl Müdürlüğünde toplantı yapılmasına karar verilmiştir. Toplantı genel konularla devam etmiş ve toplantıda alınan kararların titizlikle uygulanması vurgulanarak son bulmuştur.

2004 YILI DON ZARARI ÖDEMELERİ YAPILDI

İlimizde 2004 yılı 2-5 Nisan tarihleri arasında meydana gelen don zararı nedeniyle ürünleri zarar gören **14.763** adet çiftçiye toplam zarar tutarlarının %7'sine karşılık gelen 2. dilim **2.353.865,83 TL** tutarındaki ödeme üreticilerimizin ilgili Ziraat Bankası Şubelerindeki hesaplarına yatırılmıştır. Bu kapsamda; **Ayvacık** İlçesinde **1489** çiftçiye **197.659,58 TL**, **Çarşamba** İlçesinde **3966** çiftçiye **676.447,68 TL**, **Salıpazarı** İlçesinde **3637** çiftçiye **469.754,43 TL**, **Terme** İlçesinde **5655** çiftçiye **1.007.407,06 TL**, **Kavak** ilçesinde **2** çiftçiye **51,74 TL**, **Merkez** ilçemizde de **14** üreticiye **2.545,34 TL** ödeme yapılmıştır.

TARGEL PROJESİNDE GÖREVLİ SÖZLEŞMELİ PERSONEL İLE TOPLANTI

Bakanlığımız tarafından yayım faaliyetlerini etkinleştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla 01.01.2007 tarihinde uygulamaya konulan "Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi" kapsamında ilimiz ilçelerinin köy ve beldelerinde görev yapan sözleşmeli personelin faaliyetlerinin izlenmesi, çalışma şartlarının ve problemlerinin tespit edilmesi amacıyla İl Müdürlüğümüz toplantı salonunda TEDGEM Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Şube Müdürü Selman EREN'in katılımıyla bir toplantı yapılmıştır. Açılış konuşmasını İl Müdür Vekili Kadir İSPİRLİ'nin yaptığı toplantıda sözleşmeli personel çalışma bölgelerinde karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini dile getirmişlerdir.

KADIN ÇİFTÇİLER YARIŞIYOR İL FİNALİ YAPILDI

Kadın Çiftçilere götürülen eğitim-yayım çalışmalarının sonuçlarını görmek, tarımsal konularda performanslarını değerlendirmek, kendilerine olan güven duygularını geliştirmek, birbirleriyle kaynaşmalarını sağlamak ve girişimcilik ruhunu aşlamak amacıyla önce 81 ilin kendi birincilerini tespit edeceği daha sonra Türkiye çapında 9 Bölgede yapılacak olan Bölge birinciliği, en son olarak da yapılacak olan 2009 yılı " **Kadın Çiftçiler Yarışıyor** " Bilgi Yarışması Türkiye Birinciliği düzenlenecektir. Bu yarışmada ilimizi temsil edecek olan yarışmacıları tespit etmek üzere 11 Mart 2009 tarihinde " **Kadın Çiftçiler Yarışıyor** " il finali düzenlenmiştir. Yarışma iki aşamalı olarak yapılmıştır, ilk aşamada bütün ilçelerin katılımıyla ön eleme düzenlenmiş bu ön elemelerde ilk dörde Terme, Canik, Ondokuz Mayıs ve Vezirköprü ilçeleri girmiştir.

Daha sonra bu elemelerde ilk dörde giren ilçelerin katılımıyla Klas Tv de de canlı olarak da yayınlanan il finali yapılmıştır. Yarışma sonrasında Canik ilçesi Birinci olarak ilimizi 21 Mayıs da Sinop ilinde düzenlenecek bölge yarışmasında temsil etmeye hak kazanmıştır. Yarışmada ikinciliği Terme ilçesi, üçüncüsü Vezirköprü ilçesi, Dördüncülüğü ise Ondokuz Mayıs ilçesi almıştır.

BİTKİ KORUMA ÜRÜNLERİ BAYİ ve TOPTANCI EĞİTİM TOPLANTISI

Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması ile Depolanması hakkındaki yönetmeliğin 15. maddesinin (ğ) fıkrası gereğince her yıl düzenlenmekte olan eğitim toplantılarının bir yenisi 31.03.2009 tarihinde Merkezde, 02.04.2009 tarihinde Çarşamba'da ve 03.04.2009 tarihinde ise Havza'da olmak üzere üç ayrı merkezde gerçekleştirildi.

İlimizde bulunan 116 toptancı ve bayi ile 53 teknik eleman ve ilçe müdürlerinin katılımıyla gerçekleşen toplantılarda; Bitki Koruma Şube Müdürü Fikret SÖNMEZ Gıda Güvenliği ve Pestisit Kalıntısı konularında açılış konuşması yapmıştır. Bitki Koruma Şube Müdürlüğü İlaç-Alet Birimi sorumlusu Ziraat Mühendisi Şadan AKKOYUNLU Bitki Koruma Ürünleri Bayi ve Toptancı Mevzuatı, 2009 Yılı İtibariyle İmalat ve İthalatı Yasaklanan İlaçlar ile 12.02.2009 tarihinde yürürlüğe giren Reçeteli Satış Yönetmeliği hakkında bilgiler sundu. Ayrıca İl Müdürlüğümüz Bitki Koruma Şube Müdürlüğü Sebze Birimi sorumlusu Ziraat Mühendisi Dr.Asuman SEZER Zirai Ürünlerde Pestisit Kalıntısı Nedeni ve Sonuçları ile yaş meyve ve sebzelerde kullanılan kimyasalların Kayıt altına alınması projesinde "Üretici Kayıt Defterleri" ve "Bitkisel Üretimde Kullanılan Kimyasalların Kayıt Altına Alınması ve İzlenmesi Hakkında Yönetmelik" hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Büyük bir katılımı ile gerçekleştirilen toplantıların sonunda yeni yürürlüğe giren bitki koruma ürünleri reçeteli satış yönetmeliğinin ilimizde başarı ile uygulanabilmesi için yönetmeliğin muhataplarından olan bayilerimizin üzerlerine düşen tüm sorumlulukları layıkıyla yerine getirmeleri gerektiği bildirildi. Bu konuda bayilerimizin dilek ve temennileri Alata'da yapılacak olan eğitim toplantısına sunulmak üzere alınmış olup ayrıca konuyla ilgili soruları da cevaplandırılmıştır.

YEDİĞİNE İÇTİĞİNE
DİKKAT ET
**GÜVENİLİR GIDA
TÜKET**

Güvenilir gıda, etiketli ve ambalajlı olandır.

Güvenilir gıda, muhafaza ve satış kurallarına uygun olandır.

Güvenilir gıda, son tüketim tarihi geçmemiş olandır.

Güvenilir gıda, gereği gibi hazırlanan ve korunandır.

Güvenilir gıda, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'ndan izin belgesi olan, fiziksel, kimyasal ve biyolojik riskleri taşımayanır.

SAMSUN

TARIM ve GIDA FUARI

SAM-TARIM

SAMSUN TARIM - HAYVANCILIK, ZİRAİ DONATIM ve GIDA FUARI
SAMSUN AGRICULTURE, FARM IMPLEMENTS AND FOOD FAIR

30 Eylül - 03 Ekim 2009
Batı Park Fuar Alanı / SAMSUN

EKO
FUARCILIK TİC. LTD. ŞTİ.